

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1932 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om häradsallmänningar, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 18 december 1931 dagtecknad proposition, nr 10, vilken hänvisats till jordbruksutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga här nedan intagna förslag till lag om häradsallmänningar.

Med anledning av sagda proposition hava inom riksdagen väckts följande motioner, som jämväl hänvisats till jordbruksutskottet, nämligen
inom första kammaren

nr 273 av herr *Oscar Ericson m. fl.* och nr 274 av herr *Lindhagen* samt
inom andra kammaren

nr 398 av herr *Andersson* i Tungelsta *m. fl.* och nr 399 av herr *Olsson* i Golvvasta *m. fl.*

Enligt överenskommelse mellan andra lagutskottet och jordbruksutskottet hava omförmälda proposition och motioner hänskjutits till behandling i sammansatt andra lag- och jordbruksutskott.

Vad motionärerna hemställt återgives här nedan i samband med utskottets yttrande i de delar, som motionerna avse. I fråga om de skäl, som motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, tillåter sig utskottet att i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan hänvisa till motionerna.

I propositionen lämnas till en början en översikt av de bestämmelser, som tidigare gällt för häradsallmänningarna. Av denna översikt framgår, att dessa allmänningar äro mycket gamla rättsbildningar. Redan våra äldsta lagar, landskapslagarna, innehålla stadganden om häradsallmänningar, vilka stadganden giva vid handen, att dessa skogar vid tiden för lagarnas upptecknande ansågos tillhöra vederbörande härad. Bestämmelser av liknande innehåll återfinnas i landslagarna. I lagstiftningen under 1600- och 1700-talen begränsades den rätt att nyttja häradsallmänning, som tidigare tillkommit häradets innebyggare, i avsevärd grad och tillerkändes kronan befogenhet att för allmänna ändamål i viss ut-

Historik.

sträckning förfoga över sådan allmänning ävensom vissa företrädesrätter till häradsallmänningens avkastning. Under 1800-talet skedde emellertid ett omslag i denna utveckling. Häradernas äganderätt till häradsallmänningarna blev sålunda under denna tid ånyo uttryckligen erkänd i lagstiftningen, och blevo i samband därmed kronans rättigheter i berörda avseenden i allt väsentligt undanröjda. De författningar, vari nämnda omslag företrädesvis kom till uttryck, voro kammarkollegii cirkulär den 14 april 1824 och förordningen den 29 juni 1866 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket. I nämnda cirkulär uttalades, att häradsallmänning borde anses såsom häradets tillhörighet, och medgavs, att dylik allmänning finge i viss ordning delas mellan de socknar eller enskilda hemmansägare, som i allmänningen ansåges äga del. I förordningen den 29 juni 1866 stadgades, att delägare i häradsallmänning vore, där ej för särskilda fall blivit annorlunda bestämt, de, som i häradet byggde och bodde, efter deras oförmedlade hemmantal, och medgavs, att häradsallmänningens avkastning finge, sedan därav guldits vissa kostnader för allmänningens vård och förvaltning samt det virke undantagits, som erfordrades till broar samt andra för häradet gemensamma byggnader, utdelas till delägarna i allmänningen.

Beträffande innehållet i övrigt av nämnda översikt får utskottet hänvisa till propositionen.

Gällande bestämmelser.

Gällande bestämmelser angående häradsallmänningar återfinnas väsentligen i förordningen den 26 januari 1894 (nr 17) angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket, varjämte särskilda föreskrifter i ämnet inrymmas i lagen den 18 juni 1926 (nr 326) om delning av jord å landet samt lagarna den 27 juni 1896 (nr 42 s. 1) om rätt till fiske och den 8 november 1912 (nr 289) om rätt till jakt. Härförutom upptagas vissa stadganden om häradsallmänningar i 16 kap. byggningsbalken, vilka stadganden dock numera, ehuru ej formellt upphävd, i det väsentliga förlorat gällande kraft.

1894 års skogsordnings bestämmelser om häradsallmänningar reglera dels rätten till delaktighet i dessa skogar, dels grunderna för dessas vård och förvaltning och dels rätten till storverksträd och ekar å häradsallmänningar. I förstnämnda hänseende upptager skogsordningen förenämnda bestämmelse i 1866 års skogsordning eller att delägare i häradsallmänning äro, där ej för särskilda fall blivit annorlunda bestämt, de, som i häradet bygga och bo, efter deras oförmedlade hemmantal. Dessa äga att årligen å tid och ort, som av länsstyrelsen utsättes och kungöres, genom ombud, valda socknevis medelst omröstning efter oförmedlade hemmantalet, utse en allmänningsstyrelse, som i alla frågor rörande allmänningen utövar delägarnas beslutanderätt, där ej i reglemente för allmänningen annorlunda stadgas. Reglementet uppgöres av delägarna samt fastställas av länsstyrelsen. I anslutning till dessa bestämmelser före-

skrivs rörande användningen av häradsallmännings avkastning, att denna, sedan därur guldits vissa kostnader för allmänningens vård och förvaltning samt virke undantagits för sådana broar och allmänna byggnader, som delägarna själva bygga och underhålla, årligen må fördelas mellan samtliga delägare i allmänningen efter oförmedlat hemmantal. På delägarnas beslut ankommer, huruvida denna utdelning skall ske in natura eller, efter försäljning, i penningar. — Beträffande grunderna för häradsallmänningsvård och förvaltning stadgas, att häradsallmänningsarna skola bibehållas oförminskade samt behandlas efter sådana på vetenskapliga regler grundade, för olika ortsförhållanden lämpade hushållningsplaner, som avse skogens framtida bestånd och högsta avkastning. Det tillkommer domänstyrelsen att fastställa dylika planer samt att meddela de särskilda föreskrifter, som i avseende på hushållningen med ifrågavarande skogar kunna finnas nödiga. Förvaltningen ombesörjes principiellt av skogsstaten, men hava delägarna medgivits rätt att själva övertaga häradsallmänningsvård och förvaltning under vissa villkor. Har förvaltningen övertagits av delägarna, skola emellertid vederbörande skogstjänstemän hålla uppsikt över att de i avseende å skogshushållningen meddelade föreskrifter noggrant iakttagas. Därest försummelse härutinnan finnes hava ägt rum samt rättelse ej vidtagits inom av länsstyrelsen förelagd tid eller ock å allmänningen större avverkning verkställs, än enligt hushållningsplanen är tillåtet, äger länsstyrelsen förordna, att allmänningen åter skall ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Skogsordningen innehåller därjämte i förevarande avseende dels vissa bestämmelser om redovisning för förvaltningens handhavande samt om klagan över allmänningsstyrelsens och delägarnas beslut m. m., dels ock åtskilliga stadganden om utsyning och försäljning av virke från häradsallmänning samt tillgodogörande av mulbete och grässlätter därå. — Vad slutligen angår rätten till storverksträd och ekar å häradsallmänning stadgar skogsordningen, att dessa träd äro kronan förbehållna, och meddelas i sammanhang härmed vissa bestämmelser om sättet för tillgodogörandet av dessa träd för kronans räkning.

1894 års skogsordnings bestämmelser om rätt till delaktighet i häradsallmänning hava i visst hänseende ändrats genom 1926 års jorddelningslag. Enligt skogsordningen äger fastighet, som ej är satt i mantal, principiellt ej del i häradsallmänning. Jämlikt jorddelningslagen kan emellertid rätt till delaktighet i sådan allmänning tillkomma även fastighet, som bildats genom avstyckning och som sålunda ej blivit åsatt mantal. I 19 kap. 12 § av lagen stadgas i detta hänseende, att vid avstyckning skall bestämmas, om och i vad mån med avstyckad ägovidd skall följa rätt till delaktighet i område, som vid lantmäteriförrättning avsatts för gemensamt ändamål, i äga, som eljest är samfällid för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmaner, som tillkomma stamfastigheten. Därest i ägovidd, som avstyckas, ingår åker,

äng eller därtill odlingsbar mark av den omfattning, att fastigheten varder tjänlig till jordbruk, och avstyckningen ej sker för tillgodoseende av behov av mindre lägenheter eller för beredande av plats för industriell anläggning eller därmed jämförligt ändamål, må dock bestämmelse ej meddelas, varigenom den avstyckade ägovidden uteslutes från rätt till delaktighet i allmänning eller därmed likställd samfällighet, utan skall vad av stamfastigheten tillkommande andel i sådan samfällighet kan skäligen anses belöpa å den avstyckade ägovidden tilläggas denna. I sistnämnda fall gäller sålunda såsom ovillkorlig regel, att den fastighet, som bildas genom avstyckningen, skall erhålla rätt till delaktighet i häradsallmänning. Enligt 19 kap. 19 § jorddelningslagen skall å den karta, varå avstyckning skall av lantmätaren utmärkas, tecknas beskrivning med uppgift, bland annat, i vad mån med avstyckad ägovidd följer rätt till delaktighet i äga, som är samfälld för stamfastigheten och annan fastighet, eller i särskilda rättigheter och förmåner, som tillkomma stamfastigheten. Kan beskrivningen ej lämpligen tecknas å kartan, skall den införas i särskild handling.

I anslutning till bestämmelsen i 1894 års skogsordning, att häradsallmänning skall bibehållas oförminskad, har i 1 kap. 8 § jorddelningslagen stadgats, att, där enligt föreskrift i lag eller särskild författning skifte å viss fastighet eller äga icke är tillåtet, dylikt förbud skall lända till efterrättelse.

Enligt 9 § i lagen om rätt till fiske hava delägarna i häradsallmänning rätt att fiska i de fiskevatten, som höra till allmänningen. Åker och äng vid stranden skola dock vara fria från intrång av de fiskande, då annan utväg finnes att komma till fiskevattnet. I annat fall skall ersättning givas för skada och intrång. Allmänningsfiske må av delägarna utarrenderas för gemensam räkning, i fall beslut därom fattas i enlighet med gällande föreskrifter om allmänningens förvaltning.

Slutligen stadgas i 2 § av lagen om rätt till jakt, att jakträtten å häradsallmänning må tillgodogöras för delägarnas gemensamma räkning i överensstämmelse med de föreskrifter, som i övrigt gälla för allmänningens vård och förvaltning.

Frågan om revision av gällande bestämmelser.

Frågan om revision av gällande bestämmelser angående häradsallmänningar har länge varit aktuell.

Sedan riksdagen i skrivelser den 22 mars 1904, nr 26, och den 24 maj 1907, nr 185, ifrågasatt vissa ändringar i dessa bestämmelser, uppdrog Kungl. Maj:t den 16 juni 1911 åt en särskild kommitté, den s. k. skogs-lagstiftningskommittén, att verkställa utredning i ämnet. Kommittén framlade i sitt den 9 december 1918 avgivna betänkande, förutom andra lagförslag, tvenne sådana rörande häradsallmänningarna, nämligen förslag till lag om häradsallmänningar och förslag till lag om upphörande av kronans rätt till storverksträd och ekar å häradsallmänning. Kom-

mittens ordförande, landshövdingen K. S. Husberg, avgav i reservation till kommitténs betänkande ett särskilt förslag till lag angående häradsallmänningar, i väsentliga delar avvikande från kommitténs motsvarande förslag.

Redan före avgivandet av skogslagstiftningskommitténs betänkande hade delägarna i ett flertal häradsallmänningar genom utsedda ombud låtit utarbeta ett särskilt förslag till förordning angående häradsallmänningarna i riket jämte motiv, vilket förslag enligt ombudens beslut den 30 september 1918 överlämnats till Kungl. Maj:t.

Det vid propositionen fogade lagförslaget har utarbetats på grundval av skogslagstiftningskommitténs och allmänningssombudens utredningar i ämnet samt under medverkan av särskilda sakkunniga.

Beträffande förarbetena i övrigt till Kungl. Maj:ts förslag hänvisas till den redogörelse, som härutinnan lämnas i propositionen.

En av de huvudfrågor, som behandlas i propositionen, avser grunderna för rätten till delaktighet i häradsallmänning.

**Grunderna
för rätten till
delaktighet i
häradsall-
männing.**

Historik.

Innan utskottet redogör för innehållet av Kungl. Maj:ts förslag i denna del, vill utskottet erinra, att, på sätt i propositionen närmare anges, vid upprepade tillfällen under senare år inom riksdagen framställts förslag om ändring i nu gällande grunder i detta avseende eller om ändrad användning av avkastningen från häradsallmänning.

I en vid 1915 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 7, av herr Lindhagen hemställdes sålunda, att riksdagen måtte anhålla, att Kungl. Maj:t ville taga i övervägande, huruvida, i vad mån och på vad sätt en revision kunde erfordras av författningarna rörande häradsallmänningar och andra genom kronans försorg tillkomna allmänningsskogar i syfte, att avkastningen måtte efter rättvisa grunder komma ortsbefolkningen i dess helhet till godo. I motiveringen till motionen uttalades, att det ej kunde vara annat än billigt, att den lagstiftning, som tillagt den i mantal satta jorden vissa inkomster såsom vederlag för de från densamma numera avlyftade bördorna, ändrades så, att även sagda inkomster tillfölle alla dem, på vilka dessa bördor nu blivit lagda. Därjämte ifrågasattes, huruvida ej häradsallmänningarna borde återföras i någon mån åtminstone att tjäna sitt ursprungliga ändamål, nämligen ett omedelbart tillgodoseende av ortsbefolkningens virkesbehov, när tillgång därtill på annat sätt saknades. Ett dylikt behov gjorde sig naturligtvis även nu ofta högeligen gällande från den jord- och skoglösa befolkningens sida och mycket missnöje alstrades genom att, med den nuvarande förvaltningen av allmänningarna, framställda anspråk därpå brukade avvisas.

Enligt hemställan av jordbruksutskottet blev motionen avslagen av båda kamrarna, i andra kammaren efter votering med 96 röster mot 78, som avgåvos för bifall till motionen.

Vid 1919 och 1920 års riksdagar väckte herr Lindhagen inom första kammaren nya motioner i ämnet, nr 181 och 141. I dessa motioner framställdes enahanda yrkande som i 1915 års motion, varjämte i motionen vid 1920 års riksdag hemställdes, att, om berörda yrkande ej kunde bifallas, vid revision av författningarna angående häradsallmänningar måtte övervägas, att häradsallmännings behållna avkastning finge enligt de ursprungliga stadgandena angående dessa skogar i 1734 års byggningsbalk i första rummet tilldelas de hemmansägare, som på egna ägor hade brist på »mulbete, timmer, ved, gärdsel, löv, näver, torv, bast och annat», samt ägare av jordavsöndringar likaväl som ägare av i mantal satt jord. Även dessa motioner blevo, på hemställan av jordbruksutskottet, avslagna av riksdagen.

Härförutom väcktes motioner i förevarande ämne vid 1910, 1913 och 1922 års riksdagar. Beträffande dessa motioner och den behandling motionerna erhöilo i riksdagen får utskottet hänvisa till den redogörelse, som härutinnan lämnas i propositionen.

Kammar-
kollegii yt-
rände den
27/6 1921.

Vidare må här erinras, att kammarkollegium i det yttrande, som kollegium den 27 maj 1921 avgav över förenämnda, av skogslagstiftningskommittén och allmänningombuden framlagda författningsförslag, förordadt en genomgripande revision av nu gällande bestämmelser om delägarskapet i häradsallmänningarna, åsyftande en sådan reglering av dispositionsrätten till dessas avkastning, att häradsallmänningarna erhöille karaktären av verklig samfundsegendom för vederbörande härad samt att i överensstämmelse härmed avkastningen anvisades till främjande av sådana ekonomiska intressen, som vore gemensamma för befolkningen inom de landskommuner, vilka av ålder tillhört häradet.

Till stöd för detta förslag har kollegium till en början framhållit, att de nuvarande delägarebestämmelserna ej överensstämde med allmänninginstitutets historiska utveckling, samt till belysning härav anført, bland annat:

Redan de under 1600-talet utfärdade skogsordningarna hade byggt på den grundsatsen, att häradsallmänning finge nyttjas endast till gagn för hemmanen och gårdarna i det härad, till vilket allmänningen hörde, och hade sålunda häradsbornas rätt till skogsfångst å dylik allmänning genom dessa författningar begränsats till att avse allenast husbehovet. Denna grundsats hade sedermera bibehållits i 1734, 1793 och 1805 års skogsordningar, av vilka den sistnämnda varit gällande, intill dess 1866 års skogsordning trätt i kraft. I 1866 års skogsordning hade emellertid berörda princip frånträtts, i det däri beträffande delägarnas rätt att tillgodogöra sig skogen å häradsallmänningarna upptagits väsentligen enahanda bestämmelser, som sedermera influtit i 1894 års skogsordning. Därjämte vore att märka, att såväl enligt landskaps- och landslagarna som enligt de före 1866 gällande skogsordningarna rätten att nyttja häradsallmänning i princip tillkommit alla jordbruksidkare inom häradet, vilken beteckning under ifrågavarande tid kunde auses sammanfalla med

de i häradet bofasta. De grunder för delägarskapet i häradsallmänningarna, som upptagits i 1866 års skogsordning hade salunda innefattat en nyhet av anmärkningsvärt slag.

Kollegium har vidare såsom motiv för den föreslagna omläggningen av delägarskapet i häradsallmänning anfört, att sagda delägarskap, sådant det vunnit sin reglering genom 1866 års skogsordning, ekonomiskt utvecklats till ett ganska irrationellt system. Med den nu gällande ordningen förekomme såsom regel ärligen den anomali, att den icke sällan ansemliga nettobehållningen av häradsallmänningarnas avkastning icke blott icke bleve föremål för fondering eller komme till användning för gemensamma allmännyttiga ändamål utan fastmer genom utdelning till delägarna förskingrades på så många händer, att den på var och en belöpande utdelningskvoten — med undantag av ett mindretal större fastighetsinnehav i godsägares och bolags ägo — genom sin ofta kuriösa litenhet saknade varje ekonomisk betydelse till och med för mottagarna.

Såsom sammanfattning av sin ståndpunkt i frågan har collegium anfört, bland annat:

Kollegium ansåge sig hava ådagalagt, att den nu gällande lagstiftningen rörande häradsallmänningarna i dess viktigaste del, nämligen om delägarskapet, saknade grundfäste både i historiska samt nutida sociala och ekonomiska förhållanden.

Den nuvarande lagstiftningens omläggning förefölle collegium oundgänglig och borde enligt ämbetsverkets mening åsyfta en sådan reglering av dispositionsrätten till häradsallmänningarnas avkastning, att dessas historiskt givna natur av *verklig samfundsegendom återställdes*. Omregleringen borde sålunda gå i den riktningen, att avkastningen av dessa naturtillgångar anvisades till främjande av sådana ekonomiska intressen, som vore *gemensamma* för befolkningen inom de landskommuner, vilka av ålder tillhört de respektive häradenas gamla områden.

Kollegium lämnade härvid ingalunda obeaktat, att en omläggning av lagstiftningen i nu antydd riktning skulle för ett mindretal av de nuvarande delägarna — särskilt för bolag och andra ägare av större fastighetskomplex — genom mistningen av den nuvarande direkta avkomsträtten medföra någon egentligen nämnvärd ekonomisk förlust. Det vore emellertid till en början att märka, att den rätt till avkomsten från häradsallmänningarna, som nu tillkomme de s. k. delägarna, tillagts dem av lagstiftningen utan att de därför behövt utgiva något vederlag, men å andra sidan utan någon försäkran om rättighetens bestånd för all framtid. Nämnda rätt grundade sig fast hellre på en lagstiftning, vars förutsättningar i en viktig del bortfallit. Avgörande betydelse syntes collegium emellertid böra tillerkännas den omständigheten, att det intrång i de nuvarande delägarnas må vara väl förvärvade rättigheter, som ett genomförande av det av collegium antydda förslaget skulle innebära, motsvarades av ett tillgodoseende av lika väl grundade anspråk å de hittills utestängdas sida. Förslaget innebure, enligt collegii mening, *i sak endast ett återställande* av ett tidigare rättsläge. Att vid sådant förhållande genom någon slags ersättning hålla de nuvarande hittills obehörigen gynnade »delägarna» skadeslösa, därtill saknades enligt collegii mening all anledning.

Propositionen.

Kungl. Maj:ts förslag ansluter sig beträffande grunderna för rätten till delaktighet i häradsallmänning väsentligen till nu gällande bestämmelser i ämnet. Förslaget innehåller i detta avseende, att häradsallmänning tillhör ägarna av de fastigheter inom häradet, vilka äro satta i mantal eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i allmänningen. Med häradet förstås här det område, som häradet omfattat enligt den av ålder gällande häradsindelningen. Ägarna av nyssangivna fastigheter skola enligt förslaget åtnjuta delaktighet i allmänningen efter oförmedlade hemmantalet eller, i fråga om fastigheter, för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grund. Är genom urminnes hävd, dom eller särskild av Konungen meddelad föreskrift eller på annat lagligt sätt annorledes än nu sagts bestämt om rätt till delaktighet i häradsallmänning, skall emellertid sådan bestämmelse vara gällande.

Även i fråga om användande av häradsallmännings avkastning överensstämmer Kungl. Maj:ts förslag i huvudsak med nuvarande bestämmelser. Enligt förslaget skall sålunda dylik avkastning, sedan därur guldits nödiga kostnader för allmänningens behöriga vård och förvaltning, i sin helhet komma delägarna till godo vare sig genom att användas för vissa för delägarna samfällt nyttiga ändamål eller genom utdelning bland dem. För att befrämja en ändamålsenlig tillämpning av utdelningsrätten har delägarna därjämte i förslaget uttryckligen medgivits befogenhet att fondera avkastning för längre eller kortare tid samt sålunda beretts möjlighet att uppbringa för utdelning avsett belopp till lämplig storlek.

Beträffande innebörden av nu gällande stadganden om delägarskap i häradsallmänning har föredragande departementschefen i förslagets motivering framhållit, att han funne den nuvarande lagstiftningen angående häradsallmänningar vara grundad därå, att häradsallmänning med äganderätt tillhörde vederbörande härad samt att med härad i detta sammanhang förstodes, där ej för särskilda fall annorlunda bestämts, ägarna av i mantal satt jord inom häradet. Departementschefen funne därjämte övertvågande skäl tala därför, att häradsallmänning ej utgjorde föremål för delägarnas samäganderätt utan tillhörde dessa såsom sammanslutna till ett enhetligt rättssubjekt, en särskild juridisk person.

Beträffande de förslag, som i ärendet framställes om ändrad reglering av delägarskapet i häradsallmänning, har departementschefen — efter framhållande, att dessa förslag innebure, att rätten till delaktighet i häradsallmänning skulle utsträckas till alla, som bodde inom häradet, eller de kommuner, som vore belägna inom detta — anfört:

Beträffande ifrågavarande förslag finge till en början erinras, att, då rätt till delaktighet i häradsallmänning genom 1866 års skogsordning förklarats tillkomma allenast ägare av i mantal satt jord inom häradet, där ej för särskilda fall blivit annorlunda bestämt, detta, på sätt av förarbetena till sagda förordning uttryckligen framginge, ansetts överens-

stämma med de grunder, som dessförinnan gällt i detta hänseende. Riktigheten av denna åsikt bekräftades ock av de bestämmelser om rätten att nyttja häradsallmanning, som återfunnes i 1734 års lag och skogsordning samt skogsordningarna av åren 1793 och 1805.

Beträffande de i 1734 års lag och skogsordning upptagna bestämmelserna i ämnet ville departementschefen erinra, att enligt 16 kap. 1 § första punkten byggningsbalken häradsallmanning finge nyttjas av dem, som vore i häradet. Denna regel kompletterades av föreskriften i andra punkten av samma paragraf, enligt vilken de, som ej hade sådant å egna ägor, ägde å häradsallmanning njuta mulbete, timmer, ved, gårdsel, löv, näver, torv, bast och annat, som där funnes, till egen nödtorft, men ej något därav till annan upplåta eller sälja. Av denna föreskrift ävensom av följande stadganden i berörda kapitel framginge, att enligt 1734 års lag allenast innehavare av jord inom häradet ägde nyttja häradets allmanning. Den jordlösa befolkningen hade sålunda enligt lagen varit utstängd från sådan rätt. Då vid tiden för tillkomsten av 1734 års lag å landet i regel ej funnits andra fastigheter än sådana, som antingen åsatts visst mantal eller som i fråga om rättigheter och skyldigheter varit med dessa likställda och sålunda i allmänhet avsedda att mantalssättas, hade innehavarna av jord inom häradet vid berörda tid i stort sett varit identiska med dem, som ägde eller innehade hemmansjord därstädes. Vad anginge brukare av annans jord, torde denne enligt 1734 års lag och skogsordning ägt nyttjanderätt till häradsallmanning allenast såsom representant för vederbörande jordägare. Enligt nyssnämnda lagstiftning hade sålunda rätten att nyttja häradsallmanning praktiskt taget varit begränsad till ägare av hemmansjord inom häradet.

Den ståndpunkt, som 1734 års lag och skogsordning sålunda intagit i förevarande avseende och som i det väsentliga överensstämte med de före 1734 härutinnan gällande regler, hade sedermera i princip bibehållits oförändrad i 1793 och 1805 års skogsordningar.

Av det anförda framginge, att en ändrad reglering av delägarskapet i häradsallmanning i enlighet med vad i förenämnda förslag åsyftades ej kunde, såsom kammarkollegium i ärendet gjort gällande, anses innefatta ett återställande av ett tidigare rättsförhållande utan i verkligheten innebure en genomgripande omläggning av de grunder, som sedan äldsta tider gällt i detta avseende.

En följd av den uppfattning om delägarnas rätt till häradsallmanning, som departementschefen i det föregående hävdade, torde vara, att denna rätt borde åtnjuta enahanda skydd som annan enskild rätt. Departementschefen ville erinra, att, då genom 1866 års skogsordning de materiella inskränkningar i delägarnas förevarande rätt, som i äldre tider genomförts till förmån för kronan, upphävts, detta skett efter det riksdagen uttryckligen uttalat, att sagda inskränkningar ej syntes förenliga med häradenas äganderätt till dessa skogar. Den ståndpunkt, som sålunda intagits av statsmakterna i samband med utfärdandet av 1866 års skogsordning, torde nu ej böra frångås. I detta avseende borde jämväl uppmärksammas, att ett stort antal av de hemman, varmed delägarrätt i häradsallmanning nu vore förenad, efter tillkomsten av 1866 års skogsordning varit föremål för försäljning samt att därvid sådant hemmans andel i häradsallmanning självfallet tagits i beräkning vid köpeskillningens bestämmande. Ett inrymmande av nya delägare i vederbörande allmanning skulle uppenbarligen för ägaren till dylikt hemman te sig såsom en direkt kränkning av hans genom köpet förvärvade rättigheter.

I enlighet med vad sålunda anförts torde frågan, huruvida gällande grunder för rätten till delaktighet i häradsallmänning borde i den nya lagstiftningen ändras, vara att bedöma från enahanda synpunkter, som i allmänhet tillämpades med avseende å ingripanden i enskild rätt från det allmännas sida. Till följd härav torde såsom förutsättning för genomförandet av en dylik ändring böra gälla, att densamma vore påkallad av hänsyn till något allmänt intresse av synnerlig vikt samt att de nuvarande delägarna tillerkändes full ersättning för den förlust, som de genom ändringen tillskyndades. De av kammarkollegium till stöd för dess förslag i ämnet åberopade skäl kunde ej enligt departementschefens mening anses representera något dylikt allmänt intresse. Ej heller eljest kunde för närvarande något sådant intresse anses föreligga.

Vidare torde böra betonas, att kollegii anmärkning rörande de ekonomiska konsekvenserna av nu gällande bestämmelser om delägarskap i häradsallmänning, nämligen att vid utdelning av sådan allmänning avkastning den på varje delägare belöpande kvoten i många fall bleve alltför obetydlig, i själva verket ej riktade sig mot de materiella reglerna om delägarskapet utan mot tillämpningen av stadgandena om dispositionen av berörda avkastning. En utväg att minska den av kollegium påtalade olägenheten i detta avseende syntes vara att i lagen uttryckligen medgiva delägarna rätt att besluta fondering av avkastningen samt att underlätta avkastningens användande för allmänningens utvidgande eller för främjande av skogsproduktionen därå. I övrigt torde det kunna förväntas, att delägarna med det allt mera stegrade intresse för allmänningarnas rationella förvaltning, som under senare tid framträtt, självmant komme att vidtaga åtgärder för undanrödjande i möjligaste mån av berörda olägenhet.

På grund av vad sålunda anförts hade departementschefen ej funnit sig böra tillstyrka någon utsträckning av delägarrätten i häradsallmänning till andra än de nuvarande innehavarna av denna rätt eller någon rubbning i övrigt av de grunder, som nu gällde härutinnan.

I anslutning härtill hade ej heller i förslaget ifrågasatts någon ändring i nu gällande principer för disponerande av häradsallmänning avkastning.

Departementschefen har slutligen i motiveringen framhållit, att han ansett lämpligt, att den rätt till häradsallmänning, som enligt det förut anförda tillkomme de nuvarande delägarna, uttryckligen erkändes i den nya lagstiftningen. Ett stadgande härom torde medföra ett stegrad intresse bland delägarna för allmänningarna och deras rationella skötsel samt därjämte i många fall utgöra en förutsättning för att delägarna, såsom det föreliggande lagförslaget åsyftade, skulle vidtaga åtgärder för införlivande med allmänningarna av de betydande markområden, som delägarna under senare tid förvärvat.

Lagrådet.

I det utlåtande, som lagrådet avgivit över det föreliggande lagförslaget, har lagrådet framhållit, att vid tillämpningen av cirkuläret den 14 april 1824 ägarna av den i mantal satta jorden inom häradet erkänts såsom innehavare av dess rätt till häradsallmänning. Lagrådet har där-

jämte erinrat, att i 1866 års skogsordning, liksom i gällande skogsordning av år 1894, uttryckligen stadgats, att delägare i häradsallmänning vore de, som i häradet byggde och bodde, efter deras oförmedlade hemmantal, samt vidare anført:

Härigenom hade dessa jordägares äganderätt till häradsallmännigarna under 1800-talet vunnit ett erkännande inom lagstiftningen, som enligt lagrådets mening icke medgäve, att denna rätt ånyo sattes i fråga, vartill nyare rättshistoriska forskningar icke heller gäve anledning. Av samma skäl kunde rätten till delaktighet i häradsallmänning icke utan vederlag till nämnda jordägare utsträckas till alla inom häradet boende. Anledning till en sådan ändring i fråga om delägarrätten syntes icke föreligga. Lagrådet hade därför intet att erinra mot den i förslaget upptagna grundläggande regeln, att häradsallmänning tillhörde ägarna av de fastigheter inom häradet, vilka vore satta i mantal eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, vore förenad rätt till delaktighet i allmännigen.

I motionen I: 274 av herr *Lindhagen* har hemställts, att riksdagen ville i anslutning till de yrkanden, som framstälts i de av honom vid riksdagarna åren 1915, 1919 och 1920 väckta motionerna i ämnet, i den mån dessa yrkanden icke blivit i Kungl. Maj:ts förslag tillgodosedda, vidtagna ändringar i förslaget särskilt i syfte, att häradsallmännings avkastning måtte efter rättvisa grunder komma ortsbefolkningen i dess helhet till godo.

Motioner.

I motionen II: 398 av herr *Andersson* i Tungelsta *m. fl.* har hemställts, att riksdagen måtte avslå förevarande proposition samt i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om nytt förslag till lagstiftning om häradsallmänningar innefattande sådan reglering av dispositionsrätten till desamma, att deras avkastning anvisades till främjande av för vederbörande härad gemensamma ekonomiska intressen.

Till stöd för sistnämnda motion har anförts, bland annat:

De synpunkter, som framförts av kammarkollegium i förenämnda yttrande den 27 maj 1921, delades utan tvivel av en ganska allmänt utbredd uppfattning inom de bygder, som berördes av ifrågavarande lagstiftning. För det allmänna rättsmedvetandet framstode en lag, som tillförsäkrade en viss del av bygdens befolkning äganderätten och avkastningen av dessa allmänningar, såsom orättfärdig.

De mot varandra stridande meningarna i fråga om ägande- och dispositionsrätten till häradsallmännigarna syntes motionärerna starkt tala för, att denna fråga löstes med hänsynstagande till i främsta rummet nutida sociala och ekonomiska förhållanden. Den rättsfråga, det här gällde att reglera, syntes motionärerna vara av så säregen karaktär, att den icke rimligen kunde jämföras med begreppet äganderätt i allmänhet utan borde kunna regleras på ett sådant sätt, att för vederbörande härad gemensamma intressen främjades.

Den i propositionen hävdade uppfattningen, att häradsallmänning bör anses med äganderätt tillhöra dem, som äga i mantal satt jord inom häradet, där ej för särskilda fall annorlunda bestämts, finner utskottet väl-

Utskottet.

grundad. I likhet med departementschefen anser utskottet därför, att en utsträckning av rätten till delaktighet i häradsallmänning till andra än de nuvarande delägarna ej bör äga rum, med mindre en dylik åtgärd påkallas av något allmänt intresse av synnerlig vikt samt att delägarna tillerkännes full ersättning för den förlust, som de genom åtgärden tillskyndas. På sätt departementschefen framhållit, kan emellertid något dylikt allmänt intresse för närvarande ej anses föreligga. Utskottet vill härvid framhålla, att, såsom erfarenheten visar, de nuvarande delägarna måste anses väl skickade att handhava häradsallmänningsvården och förvaltningen.

Utskottet tillstyrker därför den i Kungl. Maj:ts förslag upptagna grundläggande bestämmelsen, att häradsallmänning tillhör ägarna av de fastigheter inom häradet, vilka äro satta i mantal eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i allmänningen. Ej heller mot förslaget bestämmelser om vad med härad i detta sammanhang skall förstås, om den grund, varefter delaktighet i häradsallmänning skall åtnjutas eller om undantag i särskilda fall från reglerna om sådan delaktighet, har utskottet funnit anledning till erinran.

En följd av den ståndpunkt, som utskottet sålunda intagit i fråga om rätt till delaktighet i häradsallmänning, är, att enligt utskottets mening någon ändring ej bör ske i nu gällande principer för disponerande av sådan allmänningsavkastning. Utskottet tillstyrker därför, att, på sätt Kungl. Maj:ts förslag innehåller, häradsallmänningsavkastning skall, sedan därur guldits nödiga kostnader för allmänningens behöriga vård och förvaltning, i sin helhet komma delägarna tillgodo vare sig genom att användas för vissa för delägarna samfällt nyttiga ändamål eller genom utdelning bland dem. Även de i förslaget upptagna bestämmelserna om befogenhet för delägarna att fondera avkastning för längre eller kortare tid har utskottet funnit välbetänkta och böra tillstyrkas.

**Grunderna
för härads-
allmänningar-
nas förvalt-
ning.**

Propositionen.

Jämväl frågan om häradsallmänningsvården har i Kungl. Maj:ts förslag upptagits till ingående behandling, och föreslås härutinnan djupgående ändringar i nu gällande bestämmelser.

Enligt förslaget skall häradsallmänningsvården generellt övertagas av delägarna och handhavas genom av dem utsedda allmänningsstyrelser. Dessa skola utöva delägarnas beslutanderätt i alla frågor, i vilka beslutanderätten ej genom lag eller för allmänningen gällande reglemente förbehållits delägarna. Hos allmänningsstyrelse skall såsom biträde vid förvaltningens handhavande vara anställd en person med högre skoglig utbildning. Närmare föreskrifter rörande förvaltningen skola meddelas i det reglemente, som för varje häradsallmänning skall fastställas av Kungl. Maj:t efter förslag av delägarna.

Den förvaltningsbefogenhet i fråga om häradsallmänning, som sålunda skall tillkomma delägarna eller deras organ allmänningsstyrelsen,

har i förslaget underkastats viss inskränkning i skogsvårdens intresse. Enligt förslaget skall nämligen häradsallmanning, i likhet med vad nu gäller, skötas efter hushållningsplan. Dylig plan skall omfatta viss tid, ej överstigande tjugu kalenderår, och vara lämpad efter skogens beskaffenhet och rådande ortsförhållanden samt hava till ändamål att försätta och bibehålla skogen i skogligt tillfredsställande skick samt bereda största och möjligast jämna behållna avkastning därifrån. I fråga om uppgörande av dylig plan företer förslaget den viktiga avvikelser från gällande bestämmelser, att uppgiften att fastställa sådan plan skall ankomma å vederbörande skogsvårdsstyrelse i stället för å domänstyrelsen. Skogsvårdsstyrelsen tillkommer jämväl att besluta om ändring i fastställd plan och att övervaka, att planens föreskrifter iakttagas. Enligt förslaget skall domänstyrelsen och skogsstaten befrias från all befattning med häradsallmanningarna. För att trygga efterlevnaden av fastställd hushållningsplan upptager förslaget bestämmelser om befogenhet för länsstyrelse att i vissa fall genom vite tillhålla allmänningstyrelse att företaga åtgärd, som enligt sådan plan skolat utföras men blivit eftersatt, ävensom att förordna, att häradsallmännings förvaltning skall övertagas av en eller flera av länsstyrelsen utsedda gode män.

Vid fullgörandet av uppgiften att pröva frågor om fastställelse av hushållningsplaner eller om ändring i sådana planer skola enligt förslaget skogsvårdsstyrelserna erhålla viss förstärkning i sin fackliga kompetens. Sådan förstärkning skall beredas på det sätt, att vid prövning av nyss angivna frågor skogsvårdsstyrelse skall bestå, förutom av det antal ledamöter, som föreskrives i gällande förordning angående skogsvårdsstyrelser, av en särskild ledamot, som utses av Kungl. Maj:t för tre år i sänder. Till sådan ledamot må förordnas allenast den, som avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller skogshögskolans jägmästarekurs och som genom föregående verksamhet förvärvat omfattande insikt i skogsindelningsfrågor. Nämnde ledamot skall enligt förslaget intaga en särställning inom skogsvårdsstyrelsen vid avgörandet av hithörande frågor. Därest skogsvårdsstyrelsen fattar beslut i strid mot hans mening, skall nämligen beslutet ej bliva omedelbart gällande utan underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I förslagets motivering har departementschefen framhållit, att den tillsyn å häradsallmännings förvaltning, som enligt förslaget skulle utövas av vederbörande skogsvårdsstyrelse, ej torde komma att medföra någon alltför stor ökning i styrelsens arbetsbörda eller någon olämplig splittring i styrelsens verksamhet, samt till belysning härav anført:

Sagda tillsyn skulle huvudsakligen omfatta dels granskning och fastställande av hushållningsplaner för allmanningarna och dels övervakande av planernas efterlevnad. Vad den förra uppgiften anginge vore att märka, att den genomsnittliga giltighetstiden för en hushållningsplan, varom nu vore fråga, torde kunna beräknas till minst tio år samt att inom de särskilda skogsvårdsstyrelsernas verksamhetsområden följande

antal häradsallmänningar finnes: i Östergötlands län 13, i Uppsala län 10, i Södermanlands län 8, i ett vart av Örebro och Västmanlands län 6, i ett vart av Stockholms och Skaraborgs län 4, i Älvsborgs län 2 och i ett vart av Jönköpings och Kalmar län 1. Med undantag för skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län skulle sålunda ingen skogsvårdsstyrelse i medeltal komma att årligen granska och fastställa mer än en hushållningsplan av ifrågavarande slag. Beträffande Östergötlands län finge erinras, att vissa av de där belägna häradsallmänningarna vore relativt små, vadan fastställande av hushållningsplaner för dessa ej komme att kräva något mera omfattande arbete. Med hänsyn härtill och då enligt förslaget skogsvårdsstyrelse vid prövning av här avsedda frågor städse skulle hava tillgång till ett av sakkunnig person upprättat förslag till hushållningsplan, torde ej med fog kunna påstås, att ett överflyttande å skogsvårdsstyrelserna av de göromål, varom nu vore fråga, komme att för dem medföra en allt för stor ökning i deras arbetsbörda. Det borde även uppmärksammas, att uppgiften att granska och fastställa hushållningsplaner ej kunde anses i väsentlig grad skilja sig från de skogsvårdsstyrelserna nu tillkommande arbetsuppgifter, vadan sagda överflyttning ej heller komme att medföra någon skadlig splittring i styrelsernas verksamhet. Beträffande skyldigheten att övervaka hushållningsplanernas efterlevnad komme fullgörandet härav att i första rummet åvila skogsvårdsstyrelsernas forstliga biträden och allenast i ringa grad taga styrelsernas egen tid i anspråk. För skogsvårdsstyrelserna i de län, där de flesta häradsallmänningarna vore belägna, komme måhända övertagandet av sagda skyldighet att nödvändigöra anställandet av ytterligare forstliga biträden, men syntes denna omständighet i och för sig ej kunna åberopas såsom skäl mot ifrågavarande överflyttning. Kostnaderna för dessa biträdens anställande liksom för handhavandet av ifrågavarande tillsyn i övrigt torde till fullo täckas av de skogsvårdsavgifter, som författningsenligt skulle erläggas för å häradsallmänningarna avverkat virke och vilka avgifter vid genomförande av det nu föreslagna förvaltningssystemet för dessa allmänningar torde böra bibehållas.

Utskottet.

Med avseende å frågan om häradsallmänningarnas förvaltning vill utskottet erinra, att vederbörande delägare redan enligt gällande bestämmelser hava rätt att själva övertaga häradsallmännings vård och förvaltning under villkor att hushållningsplan och reglemente för allmänningen fastställts samt nödiga indelningsarbeten på delägarnas bekostnad utförts. På sätt framgår av en i propositionen härutinnan lämnad redogörelse hade med tillämpning av nämnda bestämmelser intill utgången av år 1929 förvaltningen av 35 allmänningar med en sammanlagd areal av 73,720 hektar övertagits av delägarna, under det blott 20 allmänningar med en sammanlagd areal av 29,195 hektar då kvarstått under skogsstatens förvaltning. Då enligt vad utskottet inhämtat efter sagda tidpunkt förvaltningen av ytterligare två allmänningar med en areal av sammanlagt 1,870 hektar övertagits av delägarna, omfatta sålunda för närvarande de av delägarna själva förvaltade allmänningarna mera än 73 procent av samtliga allmänningars areal.

Enligt utskottets mening är för tillgodoseende av fordran på en god skogshushållning å allmänningarna ett bibehållande av skogsstatens nu-

varande förvaltningsbefogenhet i fråga om dem ej påkallat. Riktigheten av detta påstående bekräftas av erfarenheten om den goda skötsel, som under nuvarande lagstiftning kommit även de av delägarna själva förvaltade allmanningarna till del. Därjämte är att märka, att ett generellt uppdragande av förvaltningen åt delägarna torde vara ägnat att befordra och utveckla delägarnas intresse för dessa skogar och deras rationella vård samt jämväl främja en god skötsel av delägarnas enskilda skogar. En dylik reform är enligt utskottets mening desto mera motiverad, som med den ståndpunkt utskottet intagit beträffande äganderätten till allmanningarna det ej kan anses lämpligt, att statens organ betungas med uppgiften att handhava förvaltningen av dem.

En följd av nyssnämnda ståndpunkt torde även vara, att uppdraget att öva tillsyn å allmanningarnas förvaltning bör anförtros åt de organ, å vilka det ankommer att i allmänhet hava uppsikt å värden av skogar under enskild äganderätt. Att en överflyttning av berörda tillsyn å skogsvårdsstyrelserna ej kommer att medföra en alltför stor ökning i dessas arbetsbörda eller på ett olämpligt sätt splittra dessas verksamhet torde tydligt framgå av vad departementschefen härutinnan anför. Utskottet vill i detta avseende betona, att de uppgifter med avseende å häradsallmanningarna, som enligt Kungl. Maj:ts förslag tillkommer skogsvårdsstyrelserna, till väsentlig del äro av samma art som dem, vilka styrelserna hava att fullgöra beträffande de under skogsvårdslagen lydande skogarna. Någon tvekan torde ej heller kunna rada därom, att skogsvårdsstyrelserna med den i propositionen föreslagna förstärkningen i deras fackliga kompetens bliva väl skickade för åliggandet att pröva frågor om fastställelse eller ändring av hushållningsplaner för häradsallmanningarna.

På grund av vad sålunda anförts och då utskottet jämväl i övrigt finner de i propositionen föreslagna grunderna för häradsallmanningarnas förvaltning vara i stort sett lämpliga och ägnade att befordra en god skötsel av dessa skogar, anser sig utskottet böra i huvudsak tillstyrka propositionen i denna del. Vad angår bestämmelsen, att hos allmänningsstyrelse skall såsom biträde vid förvaltningens handhavande vara anställd en person med högre skoglig utbildning, finner utskottet dock viss jämkning vara påkallad, på sätt utskottet skall närmare angiva vid behandlingen av 8 § i lagförslaget. Därjämte kommer utskottet vid behandlingen av 30 och 31 §§ att särskilt yttra sig om den föreslagna befogenheten för länsstyrelse att under vissa förutsättningar förordna, att häradsallmännings förvaltning skall övertagas av en eller flera av länsstyrelsen utsedda gode män.

Enligt Kungl. Maj:ts förslag skall häradsallmanning, liksom enligt 1894 års skogsordning, principiellt bibehållas oförminskad. Förslaget medger dock, att till häradsallmanning hörande område må under vissa

**Avyttring av
mark från
härads-
allmanning.**

villkor avyttras genom försäljning eller annorledes. Såsom villkor för dylik avyttring uppställer förslaget, att avsevärd förmån för delägarna därigenom vinnes eller eljest synnerliga skäl därtill äro samt att avyttringen ej länder skogsskötseln å allmanningen till men. Rätt att besluta om dylik avyttring tillkommer delägarna, men varder avyttringen ej giltig, med mindre den godkännes av Kungl. Maj:t.

Till stöd för förslaget i denna del har departementschefen — under åberopande av en inom jordbruksdepartementet verkställd utredning rörande antalet och beskaffenheten av de å häradsallmanningarna belägna jordbruks- och bostadslägenheter, enligt vilken utredning å allmanningarna sammanlagt finnas 353 dylika lägenheter — framhållit, att ett avsevärt antal av nämnda lägenheter vore av särskilda anledningar undantagna från den s. k. ensittarlagens tillämpning och sålunda ej kunde enligt sagda lag av vederbörande lägenhetshavare inlösas, samt vidare anført:

Även om nyssnämnda lägenheter till stor del erfordrades såsom boställen åt skogvaktare, tillsyningsmän eller skogsarbetare eller för tillgodoseende av annat för delägarna gemensamt intresse, syntes dock av utredningen framgå, att åtskilliga av sagda lägenheter kunde utan men för skogsskötseln å allmanningarna därifrån avyttras. Där detta vore fallet, torde lagstiftningen ej böra lägga ovillkorligt hinder i vägen för sådan avyttring. Med hänsyn till vikten, att allmänningsjorden i möjligaste mån bibehölles i delägarnas händer, torde dock i nyssangivna fall avyttring ej böra medgivas, med mindre denna medförde någon mera avsevärd förmån för delägarna eller eljest synnerliga skäl därtill vore för handen. Dylika skäl torde böra anses föreligga, därest någon önskade förvärva en jordbruks- eller bostadslägenhet å häradsallmanning till eget hem och lägenheten vore därtill lämplig.

Möjligheten att avyttra mark från häradsallmanning torde emellertid ej böra begränsas allenast till jordbruks- eller bostadslägenheter. I vissa fall kunde det vara till fördel för en ändamålsenlig skogshushållning å sådan allmanning, att en del därav, som med hänsyn till beskaffenhet eller läge vore mindre väl ägnad att brukas tillsammans med allmanningen i övrigt, försåldes och att annan för ändamålet lämplig mark inköptes att med allmanningen införlivas. Vidare kunde det tänkas, att ett område å häradsallmanning lämpligen borde tagas i anspråk för tillgodoseende av något allmänt eller allmännyttigt ändamål och att möjlighet föreläge att till allmanningen förvärva ett annat för skogsbruk lika lämpligt område av motsvarande storlek. Även i dessa och därmed jämförliga fall torde avyttring av mark från häradsallmanning böra kunna äga rum.

Utskottet. Mot förslaget i denna del har utskottet ej funnit anledning till erinran.

Införlivning av mark med häradsallmanning. I Kungl. Maj:ts förslag regleras jämväl den viktiga frågan om införlivning av mark med häradsallmanning, och upptager förslaget härutinnan ett flertal bestämmelser.

Innan redogörelse lämnas för förslaget stadganden i detta avseende, må erinras, att enligt i propositionen intagna uppgifter delägarna i häradsallmanningarna under åren 1863—1930 inköpt sammanlagt nära 18,000 hektar mark, motsvarande cirka 18 procent av allmanningarnas totala areal, för att brukas gemensamt med de ursprungliga allmanningarna. Inköpen hava i regel verkställts för besparade avkastningsmedel från allmanningarna. Undantagsvis hava dock för ändamålet anlitats medel, som inlutit genom avyttring av mark från allmanningarna, eller andra kapitaltillgångar. Totala köpesumman för den förvärvade marken uppgår enligt nämnda uppgifter till cirka 3.5 miljoner kronor.

Omfattningen av delägarnas markförvärv.

Beträffande de markområden, som delägarna sålunda förvärvat, äga bestämmelserna angående häradsallmänningar i 1894 års skogsordning i regel ej tillämpning, utan lyda dessa områden i allmänhet under 1923 års skogsvårdslag. Delägarna hava sålunda principiellt fri förfoganderätt över områdena och kunna förty avyttra eller låta inteckna dem, när de så vilja, ävensom besluta, vilket skogshushållningssätt därå skall tillämpas.

Vilken lagstiftning gäller för av delägarna förvärvade områden?

I vissa fall hava emellertid de av delägarna förvärvade markområdena genom särskilda föreskrifter av Kungl. Maj:t eller i annan ordning blivit underkastade de för häradsallmänningar gällande författningsbestämmelser. Detta är händelsen, då Kungl. Maj:t på framställning av delägarna medgivit, att förvärvat område må tilläggas häradsallmänning eller då förvärvet helt eller delvis skett med medel som delägarna enligt föreskrift av Kungl. Maj:t eller särskild myndighet ägt använda för inköp av mark under villkor att marken tillades allmänningen eller Kungl. Maj:t eljest förordnat om markens läggande till allmänningen. Ej ens i nu angivna fall har dock tillämpningen med avseende å marken av gällande bestämmelser om häradsallmänningar tryggats. Delägarna har sålunda i regel ej betagits möjligheten att avyttra marken eller belasta denna med inteckning för fordran.

Kungl. Maj:ts förslag åsyftar principiellt, att all mark, som förvärvats av delägarna i häradsallmänning eller framdeles må komma att av dem förvärvas, skall i viss ordning införlivas med allmänningen och därigenom bliva underkastad de för allmänningen gällande bestämmelserna. Från denna regel medgiver dock förslaget i vissa fall undantag, på sätt i det följande skall närmare angivas.

Propositionen.

Förslaget upptager olika bestämmelser i förevarande avseende, allteftersom fråga är om mark, som förvärvats *efter* nya lagens ikraftträdande, eller om mark, som förvärvats *före* sagda tidpunkt.

I förra fallet åligger det allmänningstyrelsen att sist inom tre år efter det förvärvet av marken skett till länsstyrelsen ingiva ansökan om markens införlivning med allmänningen. Sådan skyldighet skall dock ej

åvila styrelsen, därest marken före sagda tidpunkt åter avyttrats. Enligt motiven till förslaget har detta undantag från berörda skyldighet medgivits för att bereda delägarna möjlighet att försälja sådana delar av den förvärvade marken, som ej lämpa sig för införlivning. Av enahanda orsak har delägarna i förslaget medgivits befogenhet att jämväl under det ansökning om införlivning är på prövning beroende åter avyttra mark, som ansökningen avser. Såsom villkor för införlivning gäller enligt förslaget, bland annat, att den mark, varom fråga är, i sin helhet eller till huvudsaklig del är skogbärande eller till skogsbörd tjänlig samt så belägen, att den lämpligen kan förvaltas gemensamt med allmanningen, eller ock att den är behöflig för allmanningens bevakning eller skötsel; att marken såsom särskild fastighet upptagits i jord- eller fastighetsregistret samt att marken icke besväras av någon vare sig sökt eller beviljad inteckning för fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån samt ej heller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar för fordran eller sådan rätt. Finner länsstyrelsen laga hinder ej möta för bifall till ansökningen, meddelar länsstyrelsen förordnande om markens införlivning med allmanningen. Beträffande mark, som sålunda införlivats, skola principiellt de enligt nya lagen för allmanningen gällande bestämmelserna så ock vad eljest i lag eller författning är stadgat om nyttjande av allmanningen äga tillämpning. Marken skall dock bibehållas såsom särskild fastighet i jord- eller fastighetsregistret. Sedan förordnande meddelats om införlivning, skall skriftlig underrättelse därom genom vederbörande myndighets försorg ofördröjligen lämnas den allmänna underrätt, inom vars domvärjo marken är belägen, och skall anteckning om förordnandet å nästa rättegångsdag för lagfarts- och inteckningsärenden verkställas i rättens lagfarts- och inteckningsprotokoll samt lagfarts- och inteckningsböcker eller fastighetsbok. Varder ansökan om införlivning av mark avslagen, skall marken, där ej delägarnas förvärv av denna för sådan händelse förfaller, av allmänningstyrelsen försäljas, då så lämpligen kan ske, och i varje fall, då försäljning kan äga rum utan förlust för delägarna. Försummar allmänningstyrelsen att fullgöra denna skyldighet, äger länsstyrelsen genom vite tillhålla allmänningstyrelsen att fullgöra skyldigheten.

Beträffande mark, som förvärvats av delägarna i häradsallmänning före den nya lagens ikraftträdande, är enligt förslaget allmänningstyrelsen pliktig att sist inom tre år efter sagda ikraftträdande söka införlivning av marken, där denna varit underkastad 1894 års skogsordnings bestämmelser om häradsallmänningar, och skola i dylikt fall förenämnda stadganden om införlivning äga tillämpning. Enligt förslaget må dock ansökningen bifallas utan hinder av berörda villkor, att för införlivning avsedd mark skall vara av viss beskaffenhet eller hava viss belägenhet eller ock vara behöflig för allmanningens bevakning eller skötsel. Har däremot den förvärvade marken ej varit underkastad 1894 års skogsordning, har allmänningstyrelsen i förslaget medgivits anstånd att söka införlivning av marken

under en tid av tio år från den nya lagens ikraftträdande. Denna bestämmelse åsyftar att bereda delägarna tillfälle att, om de föredraga att avyttra marken framför att söka införlivning av densamma, verkställa sådan avyttring. I enlighet härmed har i förslaget skyldigheten att söka införlivning i förevarande fall gjorts beroende därav, att marken ej avyttrats inom berörda tid. Sökes införlivning, skola i detta fall förenämnda införlivningsbestämmelser utan inskränkning äga tillämpning.

Då det från allmän synpunkt är önskvärt, att enhetliga lagbestämmelser bliva gällande för häradsallmänningarna och av allmänningsdelägarna förvärvade områden, samt de i Kungl. Maj:ts förslag upptagna stadgandena om införlivning tillgodose detta önskemål med skäligt beaktande av delägarnas befogade intressen och jämväl i övrigt synas väl avvägda, har utskottet även i denna del funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet.

Utskottet övergår nu till granskning av vissa detaljer i Kungl. Maj:ts förslag och vill i sammanhang därmed upptaga till behandling de i anledning av propositionen väckta motionerna i den mån utskottet ej förut yttrat sig över dessa.

**Förslaget
detaljer.**

8 §.

Enligt andra stycket i denna paragraf skall hos allmänningsstyrelse såsom biträde vid förvaltningens handhavande vara anställd en person med högre skoglig utbildning.

*Biträde åt
allmännings-
styrelse.*

Propositionen.

I motiveringen till denna bestämmelse har departementschefen erinrat, att styrelserna för det övervägande flertalet av de under delägarnas förvaltning stående allmänningarna anställt personer med högre skoglig utbildning såsom biträden vid allmänningarnas förvaltning, samt vidare anfört:

Med högre skoglig utbildning förstodes här avgångsexamen från skogsinstitutet eller skogshögskolan eller därmed jämförlig utbildning. För tryggande av en fullt rationell vård av allmänningarna, därest förvaltningen av dessa generellt övertoges av delägarna, torde ock vara erforderligt, att allmänningsstyrelserna underkastades skyldighet att anställa biträden med dylik utbildning. En bestämmelse i detta syfte hade därför upptagits i förslaget. Beträffande frågan, huruvida person med högre skoglig utbildning finge anställas såsom biträde i förevarande avseende hos två eller flera allmänningsstyrelser, hade departementschefen funnit hinder därför ej böra möta, under förutsättning att garantier bereddes för att bitrådets verksamhetsområde ej bestämdes större än att biträdet på ett tillfredsställande sätt kunde fullgöra sina åligganden. Departementschefen hade ansett, att berörda syfte lämpligen borde tillgodoses på det sätt, att för varje allmänning bestämmelser meddelades, huruvida och i vad mån sådant biträde åt allmänningsstyrelsen, som här avsåges, finge med sin befattning förena annan tjänst eller anställning. Dylika bestämmelser syntes lämpligen böra upptagas i de särskilda allmänningarnas reglementen, och torde dessa i regel böra åsyfta, att biträde, varom nu vore

fråga, ej finge innehava annan tjänst eller anställning, med mindre skogs-vårdsstyrelsen därtill lämnade tillstånd.

Motioner.

I motionerna I: 273 av herr *Oscar Ericson m. fl.* och II: 399 av herr *Olsson* i Golvvasta *m. fl.* har yrkats, att andra stycket i denna paragraf måtte ändras därhän, att allmänningar av mindre storlek än 1,500 hektar helt undantoges från skyldigheten att anställa biträde med utbildning vid skogsinstitutet eller skogshögskolan samt att möjlighet medgäves för allmänningar av större areal att efter dispens befrias från sagda skyldighet. Till stöd härför har anförts, bland annat, att, även om enligt propositionen möjlighet föreläge för två eller flera allmänningar att förena sig om ett biträde, de lokala förhållandena, läge och dylikt kunde vara sådana, att ett dylikt samarbete ej vore möjligt.

Utskottet.

Utskottet ansluter sig till den av departementschefen hävdade uppfattningen, att vid ett generellt överflyttande å delägarna av allmänningarnas förvaltning allmänningsstyrelse principiellt bör underkastas skyldighet att såsom biträde vid förvaltningens handhavande anställa en person med högre skoglig utbildning. Enligt utskottets mening bör denna regel dock ej gälla undantagslöst. Utskottet vill härvid erinra, att under nuvarande lagstiftning allmänningsstyrelserna i vissa fall anställt personer med allenast lägre skoglig utbildning såsom biträden vid allmänningarnas förvaltning, och torde dessa personer kunna vara väl skickade att jämväl under nya lagen tjänstgöra i sagda egenskap, särskilt där de genom sin tjänstgöring förvärvat ingående kännedom om och förtrogenhet med vederbörande allmänningars skogliga förhållanden. Tänkbart är, att även eljest personer, som ej erhållit högre skoglig utbildning men som förvärvat omfattande praktisk erfarenhet i skogsskötsel, äro lämpade att enligt nya lagen tjänstgöra såsom biträden vid allmänningarnas förvaltning. Med hänsyn härtill har utskottet ansett, att i den nya lagen möjlighet bör beredas att i särskilda fall anställa sådan person, som nyss sagts, för här avsett ändamål. En bestämmelse i detta syfte är enligt utskottets mening desto mera påkallad, som med hänsyn till allmänningarnas mycket växlande storlek de uppgifter, som komma att åvila biträde, varom nu är fråga, bliva olika krävande för skilda allmänningar. I fråga om de mindre allmänningarna torde det visserligen böra förutsättas, att styrelserna för olika grupper av dessa ofta komma att förena sig om gemensamt biträde, men får ej förbises, att med hänsyn till allmänningarnas läge eller av annan orsak hinder kan möta för träffande av sådan förening. En ovillkorlig bestämmelse om skyldighet för allmänningsstyrelse att anställa biträde med högre skoglig utbildning skulle därför i vissa fall för de mindre allmänningarna kunna bliva mycket betungande. Det undantag från denna skyldighet, som sålunda är påkallat, bör enligt utskottets mening åsyfta, att allmänningsstyrelse medgives rätt att i särskilda fall efter tillstånd av myndighet såsom biträde vid allmänningens förvalt-

ning anställa person, som äger omfattande praktisk erfarenhet i skogs-skötsel, ändå att denne ej erhållit högre skoglig utbildning. Då prövningen av frågor om dylika tillstånd bör ske enligt enhetliga grunder och med beaktande av såväl det allmännas som delägarnas befogade intressen, bör enligt utskottets mening sagda prövning förbehållas Kungl. Maj:t. Såsom av det anförda framgår, bör vid prövningen särskilt tillses, att den person, som är avsedd att anställas såsom biträde, kan anses äga härför erforderliga kvalifikationer.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att enligt Kungl. Maj:ts förslag något hinder principiellt ej möter mot att biträde, varom nu är fråga, med sin befattning förenar annan tjänst eller anställning. På sätt framgår av 40 §, förutsätter dock förslaget, att till förekommande av missbruk i berörda avseende i allmänningsreglementet meddelas bestämmelser, huruvida, i vad mån eller på vilka villkor biträdet skall äga innehåva annan befattning. Beträffande mindre och medelstora allmänningar torde det i vissa fall vara lämpligt, att i statens skogsförvaltning eller hos enskilda skogsägare anställda tjänstemän med skoglig utbildning anlitas jämväl såsom biträden åt allmänningsstyrelserna.

24 §.

Enligt andra stycket i denna paragraf skall avverkning, som över-skjuter skogens normala virkesavkastning, i hushållningsplan särskiljas från övrig avverkning. På sätt framgår av 33 och 34 §§ är grunden till denna bestämmelse att söka däri, att avkastning, som erhålles genom sådan avverkning, som nyss sagts, skall användas för annat ändamål än övrig avkastning från häradsallmänning.

Beträffande innebörden av uttrycket »skogens normala virkesavkastning» har departementschefen i motiveringen till 24 § hänvisat till förordningen den 27 juni 1927 med instruktion för värdering av skogsmark och växande skog vid allmän fastighetstaxering år 1928 samt till de vid 1928 års kommunalskattelag fogade anvisningarna. Då av denna hänvisning och paragrafens motivering i övrigt framgår, att berörda uttryck har samma innebörd som den i nämnda förordning och anvisningar använda beteckningen »skogsmarkens normala avkastningsförmåga» samt i förordningen och anvisningarna uttryckligen anges, huru nyssberörda avkastningsförmåga skall beräknas, anser utskottet, att i förevarande paragraf orden »skogens normala virkesavkastning» lämpligen bör utbytas mot nämnda beteckning. Ordet »avkastningsförmåga» torde dock härvid böra ersättas med »virkesavkastningsförmåga».

Berörda av departementschefen gjorda hänvisning innebär, att vid upprättande av hushållningsplan för häradsallmänning skogsmarkens normala avkastningsförmåga skall beräknas enligt de grunder, som angivas i förordningen den 27 juni 1927 och anvisningarna till 1928 års kommunalskattelag. Tydligt är, att vid sagda beräkning vederbörande för-

*Avverkning,
som över-
skjuter den
normala
virkesav-
kastningen.*

Utskottet.

rättningsman ej är bunden av det tal. vartill sagda avkastningsförmåga uppskattats vid senast verkställda fastighetstaxering beträffande allmänningen, utan att förrättningsmannen har att självständigt verkställa beräkningen oberoende av sagda tal.

30 och 31 §§.

Förordnande om allmänningens ställande under gode mäns förvaltning.

I första stycket av 30 § stadgas, att, där åtgärd, som enligt fastställd hushållningsplan eller meddelade föreskrifter skolat företagas, blivit efter-satt, och densamma är nödvändig för skogens behöriga skötsel, länsstyrelsen äger på framställning av skogsvårdsstyrelsen förelägga allmänningstyrelsen vid visst lämpligt vite att företaga åtgärden. Enligt andra stycket i samma paragraf må länsstyrelsen, där dylikt vite försittes, jämte utdömandet av det försuttna vitet, antingen meddela nytt vitesföreläggande eller ock, där omständigheterna därtill föranleda, förordna, att allmänningens förvaltning skall övertagas av en eller flera gode män, som av länsstyrelsen utses. I 31 § upptagas närmare bestämmelser om sådana gode män, som nyss sagts.

Motioner.

I omförmälda motioner I: 273 av herr *Oscar Ericson m. fl.* och II: 399 av herr *Olsson* i Golvvasta *m. fl.* har yrkats, att bestämmelserna i 30 § andra stycket och i 31 § måtte utgå.

Till stöd härför har anförts:

Enligt motionärernas mening vore de i 30 § andra stycket upptagna bestämmelserna rörande fråntagande från allmänningstyrelsen av rätten att förvalta allmänning allt för bryskt formulerade. Man finge det intrycket, att allmänningstyrelsen förutsattes vara mindre intresserad av en rationell skogsskötsel och svårare att komma till rätta med än enskilda skogsägare. Bestämmelserna syntes vidare räkna med att såväl skogsvårdsstyrelsen som länsstyrelsen skulle underlåta att i behörig ordning fullgöra sin kontrollverksamhet. Motionärerna ville bland annat påpeka, att en revisor skulle tillsättas av länsstyrelsen och att allmänningstyrelsen vore pliktig att årligen till revisorerna avlämna förvaltningsberättelse med utförlig redogörelse för verksamheten under året. Det syntes därför, som om tillräckliga garantier för en tillfredsställande skötsel av allmänningarna skulle förefinnas utan dessa föreskrifter om gode mänsförordnande, som innehölles i 30 och 31 §§.

Utskottet.

För framtvingande av åtgärder, som enligt fastställd hushållningsplan eller av skogsvårdsstyrelsen meddelade föreskrifter skolat vidtagas men av allmänningstyrelsen blivit eftersatta, äger länsstyrelsen enligt 30 § i första rummet förelägga allmänningstyrelsen vite. Försittes dylikt vite, har länsstyrelsen enligt sagda paragraf att antingen förelägga nytt vite eller, där omständigheterna därtill föranleda, förordna, att allmänningens förvaltning skall övertagas av en eller flera gode män, som länsstyrelsen utser. Allmänningens ställande under förvaltning av gode män utgör sålunda ett medel, som länsstyrelsen i sista hand äger tillgripa i nyssangivna syfte. Ehuru det kan tagas för givet, att ett dylikt korrek-

tiv allenast i sällsynta undantagsfall skall behöva komma till användning, synes dock för tryggande av efterlevnaden av fastställd hushållningsplan och av skogsvårdsstyrelse meddelade föreskrifter rörande häradsallmänningens vård möjligheten att anlita en dylik utväg böra förefinnas. Utskottet vill härvid erinra, att enligt 8 § i 1894 års skogsordning länsstyrelse i liknande fall äger förordna, att häradsallmänning, som förvaltas av delägarna, skall ställas under skogsstatens vård och förvaltning. Utskottet tillstyrker alltså, att bestämmelserna i 30 § andra stycket och 31 § bibehållas.

33 och 34 §§.

I 33 § uppdelas häradsallmänningens avkastning i två olika slag, ordinarie och extra avkastning. Såsom extra räknas avkastning, vilken erhålles genom sådan avverkning, varom förmåles i 24 § andra stycket, samt såsom ordinarie annan avkastning. Beträffande användande av ordinarie och extra avkastning gälla enligt 34 § olika regler.

Extra
avkastning.
Utskottet.

I Kungl. Maj:ts förslag angives ej, huru extra avkastning skall beräknas. Enligt sakens natur bör till dylik avkastning hänföras allenast den nettoavkastning, som erhålles genom avverkning, varom förmåles i 24 § andra stycket. Från den bruttoinkomst, som inflyter genom dylik avverkning, bör sålunda avdrag göras för kostnader för avverkningens verkställande och för försäljning av det därvid avverkade virket samt för å detta belöpande skogsaccis och skogsvårdsavgifter. Vidare torde från berörda inkomst böra avdragas andra allmänna utskylder än de nyss angivna, i den mån dessa belöpa å sagda inkomst, ävensom utgifter, som erfordras för anskaffande av återväxt efter avverkning, varom här är fråga, eller eljest omedelbart föranledas av denna. Däremot torde enligt förslaget från dylik inkomst ej få avdragas arvoden eller avlöningar till allmänningsstyrelsen eller hos denna fast anställda biträden eller andra kostnader, som i allmänhet äro nödiga för allmänningens behöriga vård och förvaltning. Enligt 34 § skola nämligen dylika kostnader gäldas av den ordinarie avkastningen.

Med den innebörd förslaget i denna del enligt det nu anförda bör anses äga har utskottet ej funnit anledning till erinran mot detsamma.

40 §.

Enligt första stycket i denna paragraf skall reglemente för häradsallmänning angiva, bland annat, huruvida, i vad mån eller på vilka villkor sådant biträde åt allmänningsstyrelsen, varom förmåles i 8 § andra stycket, må med sin befattning förena annan tjänst eller anställning.

Rätt för biträde, varom förmåles i 8 § andra stycket, att innehåva annan tjänst eller anställning.

I motionerna I: 273 av herr Oscar Ericson *m. fl.* och II: 399 av herr Olsson i Golvvasta *m. fl.* har framhållits, att berörda bestämmelse i förslaget borde vara av motsatt innebörd eller att endast i de fall, då så oundgäng-

Motioner.

ligen krävdes, i reglementet finge meddelas förbud för biträde, som nyss sagts, att med sin befattning förena annan tjänst eller anställning.

Utskottet.

Utskottet finner Kungl. Maj:ts förslag i denna del vara välgrundat och anser sig förty ej böra ifrågasätta någon ändring däri. Utskottet förutsätter dock, att vid bestämmande av de villkor, på vilka biträde, varom nu är fråga, må med sin befattning förena annan tjänst eller anställning, det tillses, att villkoren ej göras så stränga, att mindre allmänningar därigenom oskäligt betungas.

*Ändring av
fastställt
reglemente.*

I sista stycket av denna paragraf stadgas, att ändring av fastställt reglemente må efter förslag av delägarna medgivas av Kungl. Maj:t samt att angående prövning av sådant förslag vad i tredje stycket är stadgat skall gälla. Sistnämnda bestämmelse innebär, att Kungl. Maj:t har att pröva förslagens överensstämmelse med de i första och andra styckena upptagna föreskrifterna om allmänningsreglementes innehåll och förslagens ändamålsenlighet i övrigt samt att, innan ärendet avgöres, skogs-vårdsstyrelsen skall däri höras.

Utskottet.

Bestämmelserna i sista stycket av denna paragraf torde få anses innebära, att ändring i fastställt reglemente ej må medgivas av Kungl. Maj:t, med mindre förslag därom framställts av delägarna. Förslaget skall sålunda hava behandlats å allmänningstämma och där vunnit bifall. Då, på sätt framgår av motiveringen till 56 § i förslaget, i allmänningsreglemente må upptagas bestämmelser jämväl till skydd för en delägareminoritets intressen, synes emellertid i vissa fall även en dylik minoritet böra kunna väcka förslag om ändring i reglementet. Detta torde särskilt vara händelsen, då delägaresamfälligheten består av ett mindre antal kommuner samt delägarna inom en eller ett par av dessa äga majoritet å allmänningstämman. I dylikt fall skulle den i Kungl. Maj:ts förslag uppställda fordran, att förslag om ändring i reglementet skall hava bifallits å allmänningstämma, kunna medföra, att yrkanden om upptagande i reglementet av föreskrifter till skydd för minoritetens intresse på grund av motsättningar mellan de olika kommunerna inom delägaresamfälligheten städse avsloges av majoriteten och sålunda ej kunde av Kungl. Maj:t upptagas till prövning. Enligt utskottets mening måste det därför anses påkallat, att särskilt i sådana fall befogenhet medgives en minoritet bland delägarna att framställa förslag om ändring i reglementet. Med hänsyn till de växlände delägareförhållanden, som föreligga beträffande skilda allmänningar, synes emellertid ej lämpligt att i lagen meddela bestämmelser, i vilka fall dylik befogenhet skall äga rum, utan torde erforderliga föreskrifter härutinnan böra lämnas i de särskilda allmänningarnas reglementen.

Har i allmänningsreglementet upptagits föreskrift, att befogenhet, som nyss sagts, skall tillkomma viss minoritet bland delägarna, och begagnar

sig minoriteten av sagda befoget, synes uppenbart, att, innan förslaget slutligen prövas av Kungl. Maj:t, allmäningsstämman bör beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.

På grund av vad sålunda anförts torde bestämmelsen i sista stycket av denna paragraf böra ändras i nu angivet syfte. Utskottet förutsätter härvid, att vid prövning av de förslag till nya reglementen för häradsallmänningarna, som skola uppgöras i samband med den nya lagstiftningens genomförande, det tillses, att, där med hänsyn till vederbörande delägaesamfällighets sammansättning eller eljest behov av reglementsbestämmelser i förevarande syfte kan anses vara för handen, erforderliga föreskrifter i ämnet meddelas i reglementet.

50 §.

Enligt 2 mom. i denna paragraf äger å delägestämman envar ägare eller i 3 § omförmäld innehavare av sådan fastighet inom distriktet, med vilken rätt till delaktighet i allmänningen är förenad, rösträtt efter grunden för sagda delaktighet. Denna bestämmelse överensstämmer med vad nu gäller.

Röstgrunden
å delägestämman.

I motionen I:274 av herr *Lindhagen* har hemställts, att sådan ändring måtte vidtagas i lagförslaget, att beslutanderätten i allmänningens angelägenheter demokratiserades.

Motion.

Enligt 2 § i förslaget åtnjuta de fastigheter, med vilka rätt till delaktighet i häradsallmänning är förenad, i allmänhet sådan delaktighet efter oförmedlade hemmantalet. Med hänsyn till den begränsade omfattning, som de i 50 § omförmälda distrikt i allmänhet komma att erhålla, torde utövande av rösträtt å delägestämman efter nyssangivna grund i vissa fall få till följd, att ägaren eller ägarna till en enstaka eller några få större fastigheter inom distriktet erhålla majoritet å delägestämman och sålunda kunna bestämma valet av distriktombud. Skäliga hänsyn till de mindre delägarnas intresse torde emellertid kräva, att dessa garanteras visst inflytande å sagda val och därigenom beredes ökad möjlighet att göra sina synpunkter gällande med avseende å allmänningens förvaltning. Den maktställning, som genom den i propositionen föreslagna röstgrunden tillkommer de större delägarna, torde sålunda böra i lämplig omfattning begränsas. Utskottet vill härvid erinra, att i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter m. m. föreskrifter meddelats om begränsning av den rösträtt, som tillkommer delägare i sådan samfällighet vid behandling av samfälligheten rörande frågor, samt att enligt lagen om aktiebolag en liknande begränsning principiellt gäller med avseende å rösträtts utövande å bolagsstämma.

Utskottet

Enligt utskottets mening torde ett skäligt beaktande av de mindre delägarnas intressen vid val av distriktombud lämpligen kunna ernås genom föreskrift, att ingen delägare må å delägestämman utöva rösträtt

för mer än en tiondel av hela det delaktighetstal, som å stämman är företrätt. För att en dylik föreskrift skall erhålla avsedd effektivitet torde densamma böra inbegripa ej blott det fall, då delägare röstar, personligen eller genom ombud, för eget delaktighetstal, utan även det, då rösträtt av delägare utövas, förutom för eget delaktighetstal, jämväl för annan delägars på grund av fullmakt eller särskilt bemyndigande i lag.

En bestämmelse i nu angivet syfte torde sålunda böra upptagas i 2 mom. av förevarande paragraf.

56 §.

*Sättet för
fattande av
beslut å all
männingss-
stämma.*

Enligt andra stycket i denna paragraf skall såsom allmänningssämmas beslut gälla, där ej för särskilt fall i reglementet annorlunda bestämts, deras mening, vilkas röster utgöra mer än hälften av de avgivna rösterna efter röstvärdet.

Proposi-
tionen.

I motiveringen till denna bestämmelse har föredragande departementschefen anfört, bland annat:

I vissa fall kunde det befinnas önskvärt, att ärenden å allmänningssstämma avgjordes med kvalificerad majoritet eller att beslut ej vunne giltighet, med mindre det fattades å två eller flera på varandra följande allmänningssämmor, och hade därför i paragrafen den inskränkning stadgats i den där upptagna huvudregeln om fattande av beslut å allmänningssstämma, att denna regel skulle äga tillämpning, allenast där ej för särskilt fall i reglementet annorlunda bestämts. Erinras finge, att enligt flera nu gällande reglementen förslag om ändring av dessa ej skulle anses antagna av respektive delägare, med mindre förslagen godkänts vid två på varandra följande delägarsammanträden, samt att enligt andra reglementen dylika ändringsförslag skulle anses antagna, allenast om de bifallits med viss kvalificerad majoritet.

Förslaget upptog ej någon särskild föreskrift om sättet för beslutsfattande i fråga om ansvarsfrihet för allmänningssstyrelsens förvaltning. Med hänsyn till den begränsade förvaltningsbefogenhet, som enligt förslaget tillkomme allmänningssstyrelse, och den kontroll, som jämlikt förslaget i olika avseenden skulle utövas å styrelsens förvaltning, föreläge tydligen i fråga om sagda förvaltning ej samma behov att meddela bestämmelser till skydd för minoriteten som beträffande förvaltningen av ett aktiebolag. Den gemensamhet i intressen, som på grund av delägarsamfällighetens sammansättning måste antagas vara för handen mellan dess medlemmar, talade i samma riktning. Vid sådant förhållande hade departementschefen ej funnit sig böra föreslå meddelande av någon allmän föreskrift om rätt för en minoritet bland delägarna att å samfällighetens vägnar vägra styrelsen ansvarsfrihet för dess förvaltning. Därest i särskilt fall behov av en dylik bestämmelse skulle göra sig gällande, mötte enligt förslaget ej hinder att tillgodose detta behov genom upp-tagande i reglementet av erforderligt stadgande i ämnet.

Utskottet.

I likhet med departementschefen anser utskottet, att i fråga om sättet för fattande av beslut å allmänningssstämma såsom allmän regel bör stad-

gas, att deras mening skall gälla, vilkas röster utgöra mera än hälften av de avgivna rösterna efter röstvärdet, men att, då det i vissa fall kan vara önskvärdt, att ärenden å allmänningssstämma avgöras med kvalificerad majoritet eller att beslut ej vinner giltighet, med mindre det godkännes å en eller flera följande allmänningssstämmor, lagen bör bereda möjlighet att medgiva undantag från sagda bestämmelse. Säsom frågor, för vilkas avgörande kvalificerad majoritet kan vara påkallad, torde böra nämnas, förutom, på sätt departementschefen framhållit, frågor om ändring av häradsallmännings reglemente eller om ansvarsfrihet för allmänningstyrelsens förvaltning, jämväl spörsmål om inköp av mark för häradsallmännings utvidgning eller avyttring av mark från sådan allmänning. Erinras må, att beslut om användning av fonderad avkastning till annat i 34 § 1 eller 2 mom. omförmålt ändamål än det, för vilket fonderingen ägt rum, enligt 36 § alltid måste fattas med kvalificerad majoritet. På sätt Kungl. Maj:ts förslag förutsätter, torde emellertid, bortsett från nyssnämnda stadgande i 36 §, tillräckliga skäl ej föreligga att uppställa någon allmän fordran å kvalificerad majoritet för fattande av beslut å allmänningssstämma. Med hänsyn till de mycket skiftande delägareförhållanden, som föreligga beträffande olika allmänningar, är behovet av bestämmelser i detta ämne tydligen ej lika framträdande för samtliga allmänningar. Utskottet biträder därför den i propositionen intagna ståndpunkten, att erforderliga föreskrifter i detta hänseende lämpligen böra meddelas i de särskilda allmänningarnas reglementen, och förutsätter utskottet, att vid prövning av frågan, huruvida och i vad mån dylika föreskrifter böra upptagas i allmänningsreglemente, hänsyn tages till delägaresamfällighetens sammansättning i varje särskilt fall och till den uppfattning, som i förevarande avseende gör sig gällande bland samfällighetens medlemmar eller olika grupper av dessa. Den reglering av ifrågavarande spörsmål, som enligt Kungl. Maj:ts förslag sålunda må ske i häradsallmännings reglemente, kan tydligen åsyfta ej blott att viss majoritet av de avgivna rösterna efter röstvärdet skall hava tillfallit den mening, som skall gälla; utan även att denna skall hava biträts av ombuden för visst antal eller för vissa av de till delägaresamfälligheten hörande distrikt. Förslaget innefattar sålunda möjlighet att genom reglementsbestämmelser skydda en delägareminoritetens intressen även i sådana fall, då sagda minoritet representeras av särskilda distrikt inom samfällighetens område.

I övrigt har utskottet ej funnit anledning att framställa erinran mot Kungl. Maj:ts förslag.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa.

A) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick bifallas, måtte för sin del antaga följande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Lag om häradsallmänningar.

Härigenom förordnas som följer:

Allmänna bestämmelser om häradsallmänningar.

1 §.

Med häradsallmänning förstås i denna lag av ålder bestående häradsallmänning.

2 §.

Häradsallmänning tillhör ägarna av de fastigheter inom häradet, vilka äro satta i mantal eller med vilka, enligt vad vid jorddelning bestämts, är förenad rätt till delaktighet i allmänningen.

Med häradet förstås här det område, som häradet omfattat enligt den av ålder gällande häradsindelningen.

Ägarna av de i första stycket angivna fastigheter åtnjuta delaktighet i allmänningen efter oförmedlade hemmantalet eller, i fråga om fastigheter, för vilka rätten till delaktighet bestämts vid jorddelning, efter den därvid stadgade grund.

Är genom urminnes hävd, dom eller särskild av Konungen meddelad föreskrift eller på annat lagligt sätt annorledes än ovan sägs bestämt om rätt till delaktighet i häradsallmänning, vare det gällande.

3 §.

Är med fastighet, som innehaves med fideikommissrätt eller med ständig eller ärftlig besittningsrätt eller såsom boställe, förenad rätt till delaktighet i häradsallmänning, äge innehavaren tillgodonjuta sagda rätt samt i frågor rörande allmänningen utöva rösträtt för fastigheten.

4 §.

Delägare må ej å annan överlåta sin rätt till delaktighet i häradsallmänning annorledes än gemensamt med den fastighet, varmed rätten är förenad. Överlåtelse, som sker i strid häremot, vare ogill.

Utan hinder av vad nu stadgats må delägare å annan överlåta den rätt till utdelning från häradsallmänning, som enligt vad nedan sägs tillkommer honom. Sådan överlåtelse gäller ej mot ny ägare eller innehavare av fastigheten, dock att, där överlåtelsen skett genom avtal, enligt vilket nyttjanderätt upplåtits till fastigheten, överlåtelsen skall, om ej annat

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

avtalats, gälla, så länge nyttjanderätten äger bestånd. Överlåtelse, som här avses, medför ej befogenhet att utöva delägaren tillkommande rösträtt i frågor rörande allmanningen.

5 §.

Häradsallmanning skall bibehållas oförminskad, där ej här nedan annorlunda stadgas. Häradsallmanning må ej med in-teckning belastas, ej heller tagas i mät för annan fordran än sådan, för vilken åtnjutes förmånsrätt enligt 17 kap. 6 § handelsbalken till betalning ur allmanningen.

6 §.

Häradsallmanning skall under uppsikt av skogsvårdsstyrelsen skötas efter hushållningsplan på sätt i denna lag sägs.

7 §.

Delägarnas rätt till häradsallmanning skall, där ej för särskilt fall annorlunda stadgas, tillgodogöras för delägarnas gemensamma räkning.

Har någon genom urminnes hävd, dom eller särskild av Konungen meddelad föreskrift eller på annat lagligt sätt erhållit rätt att i visst avseende nyttja häradsallmanning, vare det gällande.

8 §.

Häradsallmanning jämte vad därifrån härflyter skall, där ej i denna lag annorlunda stadgas, förvaltas av en av delägarna utsedd allmänningstyrelse. Denna utövar delägarnas beslutanderätt i alla frågor, i vilka beslutanderätten ej genom lag eller för allmanningen gällande reglemente förbehållits delägarna.

Hos allmänningstyrelsen skall såsom biträde vid förvaltningens handhavande vara anställd en person med högre skoglig utbildning.

Hos allmänningstyrelsen skall såsom biträde vid förvaltningens handhavande vara anställd en person med högre skoglig utbildning. På framställning av styrelsen äger dock Konungen i särskilt fall med-giva, att person, som ej erhållit dylik utbildning men som förvärvat omfattande praktisk erfarenhet i skogsskötsel, må anställas såsom biträde.

I fall, då beslutanderätten tillkommer delägarna, utövas denna å allmänningstämma.

9 §.

För varje häradsallmanning skall i den ordning nedan sägs fastställas reglemente med bestämmelser rörande allmänningens förvaltning.

Om avyttring och införlivning av mark.

10 §.

Till häradsallmanning hörande område må avyttras genom försäljning eller annorledes, om avsevärd förmån för delägarna därigenom vinnes eller eljest synnerliga skäl därtill äro samt avyttringen ej länder skogsskötseln å allmanningen till men. Rätt att besluta om dylik avyttring tillkommer delägarna, men varder avyttringen ej giltig, med mindre den godkännes av Konungen.

11 §.

1 mom. Vilja delägarna inköpa mark för häradsallmannings utvidgning, stånde dem fritt att därom besluta. Beslutanderätt i sådant avseende tillkommer även allmänningsstyrelsen, om reglementet det medger.

2 mom. Mark, som av delägarna förvärvats, må av dem åter avyttras, där ej marken i den ordning nedan sägs blivit med allmanningen införlivad eller eljest laga hinder möter mot avyttringen. Det ankommer på delägarna att därom besluta, dock att beslutanderätt härutinnan må i reglementet tillerkännas även allmänningsstyrelsen. Om avyttring av mark, vars införlivning med allmanningen vägrats, stadgas i 21 §.

12 §.

Har efter denna lags ikraftträdande mark förvärvats av delägarna i häradsallmanning och har marken ej åter avyttrats sist inom tre år efter det förvärvet skedde, åligger det allmänningsstyrelsen att inom samma tid till länsstyrelsen ingiva ansökan om markens införlivning med allmanningen.

13 §.

Införlivning av mark med häradsallmanning må äga rum under villkor:
1) att marken i sin helhet eller till huvudsaklig del är skogbärande eller till skogsbörd tjänlig samt så belägen, att den lämpligen kan förvaltas gemensamt med allmanningen, eller ock att den är behöflig för allmänningens bevakning eller skötsel;

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2) att marken genom rågång eller genom lantmäteri- eller mättningsförrättning, som faststälts eller eljest är lagligen gällande, är skild från annan mark;

3) att marken såsom särskild fastighet upptagits i jord- eller fastighetsregistret;

4) att lagfart meddelats å delägarnas fång till marken;

5) att klander ej instämts å fånget, att delägarnas rätt till marken ej heller eljest finnes tvistig, samt att marken ej utmätts eller beslut meddelats om dess försäljning i den ordning, som om utmätt fast egendom är stadgad;

6) att marken icke besväras av återköpsrätt eller av någon vare sig sökt eller beviljad inteckning för fordran eller rätt till avkomst eller annan förmån samt ej heller enligt 11 kap. 2 § jordabalken häftar för fordran eller sådan rätt; samt

7) att marken ej heller är belastad med sådan nyttjande- eller servitutsrätt, som förhindrar tillämpande av planmässig skogshushållning å marken eller eljest strider mot det med införlivningen avsedda syftet.

14 §.

Vid ansökan om införlivning av mark med häradsallmanning skall fogas:

1) den handling, varigenom marken förvärvats av delägarna,

2) utdrag av jord- eller fastighetsregistret samt äganderätts- och gravationsbevis rörande marken eller den fastighet, vartill marken hör,

3) av lantmätare eller mättningsman upprättad karta över marken, angivande dess gränser och ägovidd samt utmärkande dess läge i förhållande till allmanningen jämte utredning, i vad mån till marken hör andel i område, som vid lantmäteri- eller mättningsförrättning undantagits för gemensamt ändamål eller eljest är samfällt, eller i särskilda rättigheter och förmåner, samt

4) tillförlitlig utredning rörande markens fördelning i olika ägoslag, särskilt angivande, i vilken omfattning marken är skogbärande eller till skogsbörd tjänlig.

Har, efter det förvärv, som i 12 § avses, ägt rum, viss del av den förvärvade marken avyttrats, innan ansökan ingives om införlivning av den återstående delen av marken, skola, då sådan ansökan göres, därvid fogas, förutom de i första stycket angivna handlingar, jämväl handling, varigenom avyttring ägt rum, samt av lantmätare eller mättningsman upprättad karta över den avyttrade marken, angivande dess gränser och ägovidd.

Sökanden skall därjämte förebbringa den utredning, som i övrigt må erfordras för bedömande, huruvida ansökningen är lagligen grundad.

Underlåter sökanden att vid ansökningen foga handling, som i första

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

stycket 1) omförmäles, eller, där i andra stycket angivet fall är för handen, handling, som nyss sagts, eller handling, varigenom avyttring av mark ägt rum, äge länsstyrelsen förelägga sökanden vid vite att ingiva sådan handling.

Finnes eljest av sökanden förebragt utredning i något hänseende ofullständig, förelägge länsstyrelsen sökanden lämpligt rådrum att inkomma med den ytterligare utredning, som anses erforderlig, vid äventyr att, om det försummas, ärendet ändock företages till avgörande.

15 §.

I ärende, som i 14 § avses, skall länsstyrelsen inhämta yttrande från skogsvårdsstyrelsen. Länsstyrelsen äge ock, där så nödigt finnes, i ärendet höra domaren i den domsaga eller rätten i den stad, där den ifrågavarande marken är belägen.

16 §.

Har, sedan införlivning sökts, avyttring ägt rum av mark, som ansökningen avser, skall sökanden ofördröjligen därom göra anmälan till länsstyrelsen och vid denna foga den handling, varigenom avyttringen skett, samt av lantmätare eller mätningsman upprättad karta över den avyttrade marken, angivande dess gränser och ägovidd.

Beträffande mark, varom anmälan enligt första stycket skett, skall ansökningen om införlivning anses förfallen.

Har vid anmälan ej fogats handling eller karta, som i första stycket sägs, skall vad i 14 § fjärde och femte styckena är stadgat äga motsvarande tillämpning.

17 §.

Finner länsstyrelsen laga hinder ej möta för bifall till ansökningen, meddele länsstyrelsen förordnande om markens införlivning med häradssällmanningen.

Prövas det i 13 § 1) stadgade villkor för införlivning med avseende å marken vara för handen men möter på grund av bestämmelserna i 13 § 2)—7) hinder för ansökningens beviljande, eller begär sökanden anstånd med ärendets prövning för avyttring av viss del av marken och finnes införlivning av återstoden enligt 13 § 1) kunna äga rum, förelägge länsstyrelsen sökanden att inom viss tid, högst tio år, styrka, att hindret undanröjts eller att avyttringen ägt rum, vid äventyr att ärendet eljest företages till avgörande i befintligt skick.

Begär sökanden före utgången av den i föreläggandet stadgade tid uppskov med fullgörande därav, äge länsstyrelsen, om skäl därtill äro, bevilja ytterligare uppskov under tid, ej överstigande tio år.

18 §.

Beträffande mark, som införlivats med häradsallmänning, skola, med undantag som i 19 § sägs, de enligt denna lag för allmanningen gällande bestämmelser så ock vad eljest i lag eller författning är stadgat om nyttjande av allmanningen äga tillämpning.

Vad i första stycket är sagt skall ock gälla i fråga om andel i samfällid äga, där sådan andel hör till mark, som införlivats med häradsallmänning.

Införlivad mark skall i jord- eller fastighetsregistret bibehållas såsom särskild fastighet.

19 §.

1 mom. Införlivning medför ej rubbning i den införlivade markens ansvarighet för fordran eller annan rätt, därför marken särskilt häftar.

2 mom. Varder efter klander å delägarnas fång till införlivad mark denna vunen från delägarna, vare förordnandet om införlivning utan verkan.

3 mom. Är med mark, som införlivas med häradsallmänning, förenad rätt till delaktighet i allmanningen, skall genom införlivningen sagda rätt upphöra att gälla. Varder marken sedermera skild från allmanningen, skall rätten åter tillkomma marken.

20 §.

Har förordnande meddelats om införlivning av mark med häradsallmänning, skall skriftlig underrättelse därom genom vederbörande myndighets försorg ofördröjligen lämnas den allmänna underrätt, inom vars domvärjo marken är belägen, och varde anteckning om förordnandet å nästa rättegångsdag för lagfarts- och inteckningsärenden verkställd i rättens lagfarts- och inteckningsprotokoll samt lagfarts- och inteckningsböcker eller fastighetsbok.

Om förordnande, som nu sagts, skola därjämte ej mindre skogsvårdsstyrelsen än även överlantmätaren eller, om marken är belägen i stad eller i samhälle på landet, för vilket fastighetsregister föres enligt de för stad meddelade bestämmelser, vederbörande registerförare skriftligen underrättas. Genom överlantmätarens eller registerförarens försorg skall anteckning om förordnandet göras i jord- eller fastighetsregistret.

Vad nu stadgats angående förordnande om införlivning skall i tillämpliga delar gälla, där sådant förordnande upphävt eller enligt domstols utslag är utan verkan.

21 §.

Varder ansökan om införlivning av mark med häradsallmanning avslagen, skall marken, där ej delägarnas förvärv av denna för sådan händelse förfaller, av allmäningsstyrelsen försäljas, då så lämpligen kan ske, och i varje fall, då försäljning kan äga rum utan förlust för delägarna.

Det åligger allmäningsstyrelsen att, sedan försäljning skett, därom ofördröjligen göra anmälan till länsstyrelsen samt därvid foga försäljningshandlingen i huvudskrift eller bestyrkt avskrift.

22 §.

Länsstyrelsen har att övervaka, att allmäningsstyrelse fullgör vad densamma åligger enligt 12 och 21 §§. Varder skyldighet, som nu sagts, av allmäningsstyrelse eftersatt, äge länsstyrelsen genom vite tillhålla allmäningsstyrelsen att fullgöra skyldigheten.

23 §.

Har mark förvärvats av delägarna i häradsallmanning före ikraftträdandet av denna lag, och har Konungen på framställning av delägarna medgivit, att marken må tilläggas allmanningen, eller har förvärvet helt eller delvis skett med medel, som delägarna enligt föreskrift av Konungen eller särskild myndighet ägt använda för inköp av mark under villkor att marken tillades allmanningen, eller har eljest Konungen förordnat om markens läggande till allmanningen, vare allmäningsstyrelsen pliktig att sist inom tre år efter denna lags ikraftträdande till länsstyrelsen ingiva ansökan om markens införlivning med allmanningen, och skola beträffande sagda skyldighet och införlivning, som på grund därav sökes, bestämmelserna i 13—22 §§ äga motsvarande tillämpning, dock att ansökningen må bifallas utan hinder av det i 13 § 1) stadgade villkor.

Har mark eljest förvärvats av delägarna i häradsallmanning före denna lags ikraftträdande, åligger det allmäningsstyrelsen att sist inom tio år efter ikraftträdandet, där ej den förvärvade marken dessförinnan avyttrats, till länsstyrelsen ingiva ansökan om markens införlivning med allmanningen, och skola i sådant fall bestämmelserna i 13—22 §§ äga motsvarande tillämpning.

Om vård av häradsallmänning.

24 §.

Hushållningsplan för häradsallmänning skall omfatta viss tid, ej överstigande tjugu kalenderår, och vara lämpad efter skogens beskaffenhet och rådande ortsförhållanden samt hava till ändamål att försätta och bibehålla skogen i skogligt tillfredsställande skick samt bereda största och möjligast jämna behållna avkastning därifrån. I planen skall inbegripas förefintlig kal skogsmark.

Avverkning, som överskjuter *skogens normala virkesavkastning*, skall i hushållningsplanen särskiljas från övrig avverkning.

Avverkning, som överskjuter *skogsmarkens normala virkesavkastningsförmåga*, skall i hushållningsplanen särskiljas från övrig avverkning.

Är mark, som enligt denna lag införlivas med häradsallmänning, be-
svärad av avverknings- eller annan nyttjande- eller servitutsrätt, skall vid upprättande eller ändring av hushållningsplan för allmänningen tillses, att innehavaren av dylik rätt icke vid planens tillämpning lider vidare inskränkning än som är nödig för bevarande av skogens återväxtmöjligheter eller till förebyggande av sådan avverkning i yngre skog, som ej är förenlig med en god skogsskötsel å allmänningen.

25 §.

Hushållningsplan, som enligt förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket fastställts av domänstyrelsen, lände till efterrättelse intill dess tiden för planens giltighet tilländalöper eller ändring av planen sker enligt 28 §.

26 §.

1 mom. I god tid före utgången av giltighetstiden för hushållningsplan skall verkställas undersökning till utrönande av de förändringar, skogen undergått, samt, där hinder ej möter, upprättas och fastställas ny plan.

2 mom. Undersökning, som i 1 mom. sägs, samt övriga för upprättande av förslag till ny plan erforderliga åtgärder må genom allmäningsstyrelsens försorg företagas av person med högre skoglig utbildning. Sålunda uppgjort förslag till ny plan skall insändas till skogsvårdsstyrelsen senast ett år före utgången av den förutvarande planens giltighetstid eller, om denna tid utlöper inom aderton månader efter det denna lag trätt i kraft, senast sex månader efter ikraftträdandet. Vid förslaget skola fogas över skogen upprättad karta i lämplig skala samt erforderlig beskrivning med uppskattning av virkesförrådet ävensom uppgifter angående skogen åvilande avverknings- och annan nyttjande- eller servitutsrätt.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

På skogsvårdsstyrelsen ankommer att efter prövning meddela fastställelse å förslaget oförändrat eller med erforderliga jämkningar eller ock vägra fastställelse å detsamma.

3 mom. Har förslag till ny hushållningsplan ej inkommit till skogsvårdsstyrelsen inom den i 2 mom. angivna tid eller har fastställelse å ingivet förslag vägrats, låte skogsvårdsstyrelsen föranstalta om hushållningsplans upprättande genom därför av styrelsen förordnad person med högre skoglig utbildning. Sålunda förordnad förrättningsman har att verkställa den undersökning och vidtaga de övriga åtgärder, som erfordras för upprättande av förslag till plan, vilket förslag, åtföljt av karta och handlingar, som i 2 mom. sägs, skall insändas till skogsvårdsstyrelsen för prövning och fastställelse. Över förslaget skall allmäningsstyrelsen beredas tillfälle att yttra sig. Meddelas fastställelse å förslaget, skola kostnaderna för nämnda åtgärder och för handlingarnas anskaffande gäldas av allmäningskassan. Skogsvårdsstyrelsen har att i sammanhang med beslut angående förslagens fastställande meddela yttrande i kostnadsfrågan.

Rörande förrättning, varom nu sagts, och om gottgörelse, som tillkommer förrättningsman, meddelas närmare bestämmelser av Konungen.

27 §.

Utgår giltighetstiden för hushållningsplan, innan ny plan fastställts, äge skogsvårdsstyrelsen med tillämpning av de i 24 § angivna grunder meddela bestämmelser rörande skogshushållningen å allmänningen att gälla intill dess fastställelse å den nya planen meddelats.

28 §.

I fastställd hushållningsplan må ändring av skogsvårdsstyrelsen göras, då styrelsen finner detta på grund av införlivning av mark med allmänningen eller andra förelupna omständigheter nödvändigt för det med planen avsedda ändamålet, eller då från delägarnas sida synnerliga skäl därtill anföras, skolande i förstberörda fall tillfälle beredas allmäningsstyrelsen att yttra sig i ärendet.

29 §.

Sker överträdelse av vad i fastställd hushållningsplan föreskrivits eller av bestämmelser, som meddelats jämlikt 27 §, och bliva i anledning härav särskilda åtgärder nödiga för skogens behöriga skötsel, äge skogsvårdsstyrelsen föreskriva sådana åtgärder.

30 §.

Har åtgärd, som enligt fastställd hushållningsplan eller meddelade föreskrifter skolat företagas, blivit eftersatt, och är densamma nödvändig för skogens behöriga skötsel, må länsstyrelsen på framställning av skogsvårdsstyrelsen förelägga allmänningsstyrelsen vid visst lämpligt vite att företaga åtgärden.

Försittes vite, må länsstyrelsen, jämte utdömandet av det försuttna vitet, antingen meddela nytt vitesföreläggande eller ock, där omständigheterna därtill föranleda, förordna, att allmänningens förvaltning skall övertagas av en eller flera gode män, som av länsstyrelsen utses.

31 §.

Beträffande gode män, som i 30 § omförmälas, skall vad i denna lag samt allmänningens reglemente är stadgat om allmänningsstyrelse i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

För sin förvaltning äge gode männen njuta arvode, som i brist på åsämjande bestämmes av länsstyrelsen.

God man må av länsstyrelsen entledigas, när anledning därtill förekommer.

Förvaltning av gode män upphøre, där sådant av delägarna yrkas och länsstyrelsen efter skogsvårdsstyrelsens hörande finner omständigheterna det medgiva.

32 §.

Vid prövning av fråga om fastställelse eller ändring av hushållningsplan eller fråga, som avses i 27 eller 29 §, skall skogsvårdsstyrelsen bestå, förutom av det antal ledamöter, som föreskrives i gällande förordning angående skogsvårdsstyrelser, av en särskild ledamot, utsedd av Konungen för tre år i sänder. Till sådan ledamot må förordnas allenast den, som avlagt fullständig avgångsexamen från skogsinstitutets högre kurs eller skogshögskolans jägmästarekurs och som genom föregående verksamhet förvärvat omfattande insikt i skogsindelningsfrågor. Ledamot, som nu sagts, må ej vara anställd i skogsvårdsstyrelsens tjänst. Till suppleant för denne förordnar Konungen person, som är behörig att utses till ledamot.

Äro vid omröstning rörande fråga, som i första stycket sägs, meningarna inom skogsvårdsstyrelsen delade, bliver den mening gällande, varom de flesta förenat sig; äro rösterna för olika meningar lika delade, gälle den mening, som biträdes av den särskilde ledamoten.

För fullgörande av sitt uppdrag äge denne att ur skogsvårds-kassan uppbära ersättning enligt grunder, som bestämmas av Konungen.

Om häradsallmännings avkastning samt annan inkomst, som härflyter från sådan allmänning.

33 §.

Till häradsallmännings avkastning räknas i denna lag all den inkomst in natura eller i penningar, som erhålles genom tillgodogörande av delägarnas rätt till allmänningen, i den mån sådant tillgodogörande skall ske för gemensam räkning, dock med undantag av kapitalinkomst, som härflyter från allmänningen.

Till kapitalinkomst från häradsallmänning hänföres i denna lag medel, som inflyta genom avyttring av mark från allmänningen, ersättning för mark, som genom expropriation, inlösen enligt lagen om rätt i vissa fall för nyttjanderättshavare att inlösa under nyttjanderätt upplåtet område eller annat dylikt förfarande skiljes från allmänningen, samt ersättning för nyttjande- eller servitutsrätt, som genom sådant förfarande upplåtes till allmänningen, ävensom, där ersättning för skada eller intrång, som allmänningen genom dylikt förfarande tillskyndas, bestämts att utgå i penningar på en gång, sådan ersättning.

Avkastning, som erhålles genom avverkning, varom förmäles i 24 § andra stycket, benämnes i denna lag extra avkastning. Annan avkastning benämnes ordinarie.

34 §.

1 mom. Häradsallmännings ordinarie avkastning skall i första rummet användas till gäldande av kostnader, som äro nödiga för allmänningens behöriga vård och förvaltning, däri inbegripet kostnader för upprättande eller ändring av hushållningsplan. Därefter må sådan avkastning användas till bestridande av utgifter, som, utan att vara av nyssangiven beskaffenhet, dock äro ägnade att befrämja en god hushållning med allmänningen, eller till inköp av mark för allmänningens utvidgning eller till utdelning åt allmänningens samtliga delägare efter deras delaktighet i allmänningen.

För ändamål, som i första stycket sägs, må fondering av ordinarie avkastning äga rum, där denna ej erfordras för gäldande av nödiga kostnader för allmänningens behöriga vård och förvaltning.

2 mom. Extra avkastning från häradsallmänning skall användas eller fonderas för verkställande av sådana grundförbättringar å allmänningen, som äro ägnade att öka skogsproduktionen å denna, eller för inköp av mark för allmänningens utvidgning eller för annat dylikt ändamål. På framställning av allmänningsstyrelsen äge dock länsstyrelsen efter hörande av skogsvårdsstyrelsen medgiva, att dylik avkastning må användas eller fonderas för utdelning till samtliga delägare

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

efter deras delaktighet i allmanningen, där detta finnes nödigt för beredande åt delägarna av en i möjligaste mån jämn inkomst från allmanningen.

35 §.

Kapitalinkomst från häradsallmanning skall användas eller fonderas för ändamål, som i 34 § 2 mom. första punkten är sagt. Det ankommer på Konungen att efter framställning av allmänningsstyrelsen meddela närmare föreskrifter härutinnan.

36 §.

Rätt att besluta om användande av ordinarie avkastning för annat i 34 § 1 mom. angivet ändamål än gäldande av nödig kostnad för allmanningens behöriga vård och förvaltning samt om fondering enligt sagda moment av dylik avkastning tillkommer delägarna. På dessa ankommer även att fatta beslut om användande eller fondering av extra avkastning efter vad i 34 § 2 mom. sägs. De äga jämväl bestämma, huruvida utdelning av avkastning skall ske in natura eller, efter försäljning, i penningar. Vilja delägarna använda fonderad avkastning till annat i 34 § 1 eller 2 mom. omförmält ändamål än det, för vilket fonderingen ägt rum, vare beslut därom icke giltigt, med mindre det biträtts av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst två tredjedelar av allmanningens hela delaktighetstal.

Delägarnas beslutanderätt enligt första stycket må, med undantag för fall som i sista punkten avses, helt eller delvis genom reglementet uppdragas åt allmänningsstyrelsen.

37 §.

Har mark, som av delägarna förvärvats för medel, vilka härflutit från allmanningen, ej lagligen införlivats med denna, skall, där försäljning av marken sker, köpeskillingen i avseende å det ändamål, vartill densamma må användas eller fonderas, och den ordning, vari frågan härom skall prövas, anses vara av samma natur som förstnämnda medel.

38 §.

Vad i denna lag är stadgat om ordinarie avkastning från häradsallmanning skall äga motsvarande tillämpning beträffande ränta å extra avkastning och å kapitalinkomst från dylik allmanning, så ock beträffande avkastning från mark, som avses i 37 §.

39 §.

Länsstyrelsen har att övervaka, att bestämmelserna i 34 § 2 mom. och 35 § samt föreskrifter, som meddelats enligt sistnämnda paragraf, varda

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

av delägarna och allmänningsstyrelsen iakttagna. Har extra avkastning eller kapitalinkomst använts i strid mot sagda bestämmelser eller föreskrifter, äge länsstyrelsen, där omständigheterna därtill föranleda, förordna, att förvaltningen av dylik avkastning eller inkomst, som vid förordnandets meddelande finnes i delägarnas ägo eller därefter inflyter, skall övertagas av en eller flera gode män, som av länsstyrelsen utses. Beträffande gode män, som nu sagts, och deras förvaltning skall vad i 31 § är stadgat äga motsvarande tillämpning. Det åligger gode männen att årligen till allmänningsstyrelsen utbetala upplupen och förfallen ränta å avkastning och kapitalinkomst, som av dem förvaltas.

Om reglemente.

40 §.

- Reglemente för häradsallmänning skall angiva:
- den ort, där allmänningsstyrelsen skall hava sitt säte;
 - huru styrelsen skall sammansättas, den tid, för vilken styrelsen skall utses, samt grunderna för dess beslutförhet;
 - antalet av de revisorer, som skola granska styrelsens förvaltning, samt den tid, för vilken dessa skola utses;
 - tiden för räkenskapsavslutning;
 - de tider, inom vilka styrelsens förvaltningsberättelse och revisorerernas berättelse skola avgivas;
 - tiden för hållande av ordinarie allmänningsstämma;
 - huru de kommuner, där fastigheter äro belägna, med vilka rätt till delaktighet i allmänningen är förenad, skola vara indelade i distrikt för val av distriktsombud;
 - det antal distriktsombud jämte suppleanter, som skall utses för varje distrikt; samt
 - huruvida, i vad mån eller på vilka villkor biträde, varom i 8 § andra stycket förmäles, må med sin befattning förena annan tjänst eller anställning.
- I reglemente må ej intagas bestämmelse om rätt för allmänningsstyrelsen eller delägarna i allmänningen att besluta skyldighet för delägarna att med egna medel bidraga till bestridande av utgifter, ej heller eljest bestämmelse, som är stridande mot föreskrift i denna lag eller i lag och författning i övrigt eller mot fastställd hushållningsplan.
- Förslag till reglemente skall uppgöras av delägarna samt underställas Konungens prövning och fastställelse. Konungen prövar förslagets överensstämmelse med bestämmelserna i första och andra stycket och dess ändamålsenlighet i övrigt, så ock om ytterligare föreskrifter rörande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

de allmänningens förvaltning må erfordras. Innan fastställelse meddelas, låter Konungen i ärendet höra vederbörande skogsvårdsstyrelse.

Ändring av fastställt reglemente må efter förslag av delägarna medgivas av Konungen. Om prövning av sådant förslag gälle vad i tredje stycket sägs.

Ändring av fastställt reglemente må efter förslag av delägarna eller den minoritet av dem, som bestämts i reglementet, medgivas av Konungen. *Har dylikt förslag väckts av minoritet, som nyss sagts, skall, innan förslaget slutligen prövas, allmänningsstämman beredas tillfälle att i ärendet avgiva yttrande.* Om prövning av förslag, som i detta stycke avses, gälle i övrigt vad i tredje stycket sägs.

Om allmänningsstyrelse och revisorer samt om delägare- och allmänningsstämmor.

41 §.

Antalet ledamöter i allmänningsstyrelse må ej bestämmas till flera än fem, där ej för allmänningens behöriga förvaltning prövas nödigt, att antalet sättes högre.

Av allmänningsstyrelsens ledamöter skall flertalet vara delägare i allmänningen, dock att, där bolag eller annan samfällighet eller stiftelse är delägare, ledamot av samfällighetens eller stiftelsens styrelse må utan hinder av vad nu stadgats utses till ledamot av allmänningsstyrelsen.

Ledamot av allmänningsstyrelse skall vara här i riket bosatt svensk medborgare, där ej Konungen för särskilt fall härifrån medgiver undantag.

Ledamot av allmänningsstyrelse må, ändå att den tid, för vilken han blivit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av allmänningsstämman.

Avgår styrelseledamot, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det övriga styrelseledamöter att ofördröjligen föranstalta om val av ny ledamot för återstående tiden. Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock med valet kunna anstå till nästa ordinarie allmänningsstämma, så framt styrelsen är beslutför med kvarstående ledamöter samt uppskovet ej strider mot bestämmelse i reglementet.

42 §.

Allmäningsstyrelse äge att själv eller genom ombud ej mindre gentemot tredje man handla å delägarnas vägnar än även inför domstolar och andra myndigheter företräda delägarna.

Angående befogenhet för styrelseledamot att mottaga stämning i mål, som rör delägarna, så ock annat meddelande i fråga om dessa skall vad i 11 kap. 15 § rättegångsbalken är stadgat äga motsvarande tillämpning.

Vill styrelsen kära till delägarna, utlyse styrelsen allmäningsstämma för val av ombud att i tvisten föra delägarnas talan. Stämning skall anses delgiven, då den blivit föredragen å stämman.

43 §.

Är enligt reglementet allmäningsstyrelsen beslutför, utan att samtliga ledamöter äro tillstädes, må likväl ärende, som ankommer på styrelsen, ej företagas, utan att, så vitt ske kunnat, samtliga erhållit tillfälle att deltaga i ärendets behandling.

Såsom allmäningsstyrelsens beslut gälle, där ej annorlunda är bestämt i reglementet, den mening, om vilken vid sammanträde de flesta röstande förena sig, men vid lika röstetal den mening, som biträdades av ordföranden vid sammanträdet.

Ledamot av styrelsen äge ej deltaga i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna, ej heller angående avtal mellan delägarna och tredje man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot delägarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot styrelseledamoten eller tredje man.

44 §.

Allmäningsstyrelsen skall årligen inom tid, som i reglementet angives, till revisorerena avlämna en av styrelsens ledamöter underskriven förvaltningsberättelse för det förflutna räkenskapsåret tillika med redovisning över behållen avkastning och annan inkomst från allmänningen samt huru sådan inkomst i förekommande fall blivit av styrelsen använd eller fonderad. Redovisningen skall tillika innefatta uppgift å de för allmänningen bestridda utgifter under året.

Där till följd av bestämmelse i denna lag eller reglementet det ankommer på delägarna att besluta rörande användning eller fondering av inkomst, som i första stycket avses, har styrelsen att i förvaltningsberättelsen avgiva förslag härom.

En bestyrkt avskrift av förvaltningsberättelsen jämte därvid fogad redovisning skall inom tid, som i första stycket sägs, av allmäningsstyrelsen insändas till länsstyrelsen.

45 §.

Styrelseledamöter, som genom att överskrida den dem tillkommande befogenhet eller eljest uppsåtligen eller av vårdslöshet tillskynda delägarna skada, svare för skadan en för alla och alla för en; svare ock på sätt nu nämnts för den skada, som de genom överträdelse av denna lag, reglementet eller annan föreskrift, som myndighet enligt denna lag meddelat eller fastställt, tillskynda tredje man.

46 §.

Allmänningsstyrelsens förvaltning och räkenskaper skola granskas av två eller flera revisorer, därav en utses av länsstyrelsen samt den eller de övriga av delägarna.

Till revisor må ej utses den, som är i delägarnas eller styrelseledamots tjänst.

Den tid, för vilken revisor utses, må ej utgå före nästa ordinarie allmänningstämma.

Revisor må, ändå att den tid, för vilken han blivit utsedd, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av den eller dem, som utsett honom.

Avgår av delägarna vald revisor, innan den tid, för vilken han blivit vald, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligger det allmänningsstyrelsen att ofördröjligen föranstalta om val av ny revisor. Avgår revisor, som utsetts av länsstyrelsen, skall anmälan därom genast göras hos nämnda myndighet.

Av länsstyrelsen utsedd revisor njute ersättning från allmänningsskassan med belopp, som bestämmes av länsstyrelsen.

47 §.

Allmänningsstyrelsen skall bereda revisor tillfälle att när som helst inventera de under styrelsens förvaltning ställda kontanta medel och övriga tillgångar samt granska alla till förvaltningen hörande böcker, räkenskaper och andra handlingar; och må av revisor begärd upplysning angående förvaltningen ej av styrelsen förvägras.

Vid fullgörande av sitt uppdrag hava revisorerna att ställa sig till efterrättelse de särskilda föreskrifter, som av delägarna meddelas och ej avse inskränkning i deras i lag stadgade befogenhet eller eljest strida mot lag eller författning eller mot reglementet.

Revisorerna skola för varje räkenskapsår inom den i reglementet föreskrivna tid över granskningen avgiva och till styrelsen överlämna en av dem underskriven berättelse.

En bestyrkt avskrift av denna berättelse skall inom samma tid av revisorerna insändas till länsstyrelsen.

48 §.

Hava revisorerna i sin berättelse eller annan handling, som framlägges å allmänningstämma, mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift eller uppsåtligen underlåtit att göra anmärkning mot dylik uppgift i handling, som av dem granskats, eller vid fullgörandet av sitt uppdrag visat vårdslöshet, vare de, som låtit sådant komma sig till last, delägarna ansvariga för all därav uppkommande skada, en för alla och alla för en.

49 §.

Å allmänningstämma utövas delägarnas beslutanderätt genom distriktsombud, där ej i 52 § annorlunda stadgas.

50 §.

1 mom. Vid val av distriktsombud skall varje kommun, där fastigheter äro belägna, med vilka rätt till delaktighet i allmanningen är förenad, utgöra ett distrikt. I reglementet må dock, om skäl därtill äro, föreskrivas, att två eller flera sådana kommuner, som gränsa intill varandra, skola vid dylikt val utgöra ett distrikt.

För varje distrikt skall å delägarestämman väljas ett eller flera distriktsombud jämte suppleanter enligt vad i reglementet närmare bestämmes.

2 mom. Å delägarestämman äge envar ägare eller i 3 § omförmäld innehavare av fastighet inom distriktet, med vilken rätt till delaktighet i allmanningen är förenad, rösträtt efter grunden för sagda delaktighet. Vid stämman skall genom allmänningstyrelsens föranstaltande finnas tillgänglig en längd över samtliga dylika fastigheter inom distriktet med uppgift å varje fastighets delaktighetstal beträffande allmanningen. Sedan denna längd godkänts, lände densamma till efterrättelse å stämman.

För omyndig delägare röstar förmyndare, som har vederbörande fastighet under sin förvaltning, eller, där flera sådana förmyndare finnas, den, som de bland sig utse.

2 mom. Å delägarestämman äge envar ägare eller i 3 § omförmäld innehavare av fastighet inom distriktet, med vilken rätt till delaktighet i allmanningen är förenad, rösträtt efter grunden för sagda delaktighet, *där ej nedan i detta moment annorlunda stadgas.* Vid stämman skall genom allmänningstyrelsens föranstaltande finnas tillgänglig en längd över samtliga dylika fastigheter inom distriktet med uppgift å varje fastighets delaktighetstal beträffande allmanningen. Sedan denna längd godkänts, lände densamma till efterrättelse å stämman.

För omyndig delägare röstar förmyndare, som har vederbörande fastighet under sin förvaltning, eller, där flera sådana förmyndare finnas, den, som de bland sig utse.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

För oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet må ej mera än en person utöva rösträtt.

Frånvarande delägares rösträtt må å stämman utövas genom ombud. Ej må dock någon på grund av fullmakt rösta för mera än en delägare.

3 mom. Delägestämman utser bland de röstberättigade, som äro boende inom distriktet, en ordförande och en vice ordförande för fyra kalenderår. Avgår den valde under uppdragstiden, utses i hans ställe annan för den återstående delen av samma tid. Underrättelse om sådant val, med angivande av den eller de valdas namn och postadress, skall ofördröjligen insändas till allmäningsstyrelsen.

4 mom. Kungörelse om delägestämman utfärdas av ordföranden eller, vid hinder för honom, av vice ordföranden och skall innehålla bestämd uppgift om tid och ställe för stämman samt om ärende, som därvid skall förekomma. Kungörelsen skall på föranstaltande av ordföranden eller vice ordföranden sist å fjortonde dagen före stämman dels uppläsas i kyrkorna för de församlingar, som distriktet omfattar, dels ock införas i minst en bland delägarna i distriktet spridd tidning.

Delägestämman skall hållas å den ort inom distriktet eller å annat ställe, som stämman därtill bestämt.

I fråga om delägestämman skola bestämmelserna i 21 § första, tredje och fjärde styckena, 22 §, 23 § 1 mom. första, andra och tredje styckena, 26 § första, andra och tredje styckena samt 27 § i lagen om kommunalstyrelse på landet äga motsvarande tillämpning.

Sedan vid delägestämman fört protokoll justerats, skall detta genom ordförandens försorg hållas tillgängligt för delägarna å plats, som stämman därtill bestämt.

51 §.

1 mom. Till distriktsombud må utses allenast den, som vid val av sådant ombud är röstberättigad inom distriktet.

2 mom. Distriktsombud väljes för fyra år, räknat från och med den 1 januari året näst efter det, då valet skett, och skall sådant val förrättas före den 1 oktober.

(Utskottets förslag.)

För oskiftat dödsbo, bolag eller annan samfällighet må ej mera än en person utöva rösträtt.

Frånvarande delägares rösträtt må å stämman utövas genom ombud. Ej må dock någon på grund av fullmakt rösta för mera än en delägare.

Ej må någon å delägestämman för egen eller annans räkning utöva rösträtt för mera än en tiondel av hela det delaktighetstal, som är företrätt å stämman.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

Distriktsombud må, ändå att den tid, för vilken ombudet utsetts, ej gått till ända, skiljas från uppdraget genom beslut av delägarestämman.

Avgår distriktsombud, innan den tid, för vilken ombudet utsetts, gått till ända, och finnes ej suppleant, åligge det ordföranden eller, vid hinder för honom, vice ordföranden att ofördröjligen föranstalta om val av nytt ombud för den återstående tiden.

Om val av distriktsombud skall genom ordförandens försorg underrättelse, med angivande av den eller de valdas namn och postadress, ofördröjligen insändas till allmänningstyrelsen.

3 mom. Har delägarestämman för val av distriktsombud ej blivit i föreskriven ordning utlyst före den 1 oktober det år, då ordinarie sådant val skall äga rum, eller har i fall, som avses i 2 mom. tredje stycket, delägarestämman ej blivit för där angivet ändamål utlyst inom en månad efter det distriktsombud avgått, skall länsstyrelsen, på anmälan av allmänningstyrelsen eller delägare, uppdraga åt vederbörande landsfiskal eller annan lämplig person att ofördröjligen utlysa sådan stämman.

Om röstberättigade för en tiondel av distriktets hela delaktighetstal skriftligen begärt stämmas hållande för behandling av fråga, som avses i 2 mom. andra stycket, men stämman icke inom en månad därefter blivit utlyst, skall länsstyrelsen på anmälan föranstalta om stämmas utlysande i den ordning, varom stadgas i detta moment första stycket.

52 §.

Distriktsombud äge å allmänningstämma utöva rösträtt för det delaktighetstal beträffande allmanningen, som sammanlagt tillkommer delägarna i det distrikt, för vilket ombudet utsetts. Företrädes å stämman distrikt av flera ombud, äge dessa rösta för lika andel av sagda tal. Enskild delägare vare dock obetaget att, själv eller genom ombud, å stämman utöva rösträtt för honom tillkommande delaktighetstal, som i ty fall avräknas från vederbörande distriktsombuds röstetal.

Å allmänningstämma skall genom allmänningstyrelsens försorg för varje distrikt finnas tillgänglig sådan längd, som i 50 § 2 mom. sägs. I längden skall angivas jämväl det delaktighetstal, som sammanlagt tillkommer delägarna i distriktet. Sedan dylik längd godkänts, lände den till efterrättelse å stämman.

53 §.

Vad i 51 och 52 §§ är stadgat om distriktsombud äge motsvarande tillämpning beträffande suppleant för sådant ombud.

54 §.

Ej må någon själv eller genom ombud eller såsom ombud för annan å allmänningstämma delta i behandlingen av fråga rörande avtal mellan honom och delägarna, ej heller angående avtal mellan dessa och tredje

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

man, där han i frågan äger ett väsentligt intresse, som kan vara stridande mot delägarnas. Vad sålunda stadgats äge motsvarande tillämpning beträffande rättegång eller annan talan mot honom eller tredje man.

Ledamot av allmänningsstyrelse må ej deltaga i beslut om ansvarsfrihet för förvaltningsåtgärd, för vilken han är ansvarig, eller i val av revisor.

55 §.

Allmänningsstämma skall hållas å ort inom häradet, där ej annorlunda stadgats i reglementet.

Kungörelse om allmänningsstämma utfärdas av allmänningsstyrelsen samt skall innehålla bestämd uppgift om tid, ställe och överläggningsämne för stämman. Kungörelsen skall på föranstaltande av styrelsen sist å fjortonde dagen före stämman dels uppläsas i kyrkorna för de församlingar, där fastigheter äro belägna, med vilka rätt till delaktighet i allmänningen är förenad, dels ock införas i minst en bland delägarna spridd tidning. Om stämman skola därjämte vederbörande distriktsombud underrättas genom särskilda kallelser, vilka styrelsen skall med posten avsända till dem senast fjorton dagar före stämman.

Ärende, som ej blivit i kungörelsen angivet, må ej å stämman företagas till avgörande, där det ej enligt lag eller reglementet skall förekomma å stämman eller omedelbart föranledes av ärende, som där skall avgöras. Utan hinder av vad sålunda stadgats må dock å stämman kunna fattas beslut om utlysande av extra stämma för behandling av visst ärende.

Har delägare, innan kungörelse om allmänningsstämma utfärdats, hos allmänningsstyrelsen yrkat att få ärende hänskjutet till prövning å stämman, skall sådant ärende i kungörelsen upptagas.

56 §.

Där ej annat finnes stadgat i reglementet, välje allmänningsstämma själv ordförande att leda förhandlingarna.

Såsom allmänningsstämmas beslut gälle, där ej för särskilt fall i denna lag eller i reglementet annorlunda bestämts, deras mening, vilkas röster utgöra mer än hälften av de avgivna rösterna efter röstvärdet. Vid lika röstetal avgöres val genom lottning men i övriga frågor bestämmes utgången enligt den mening, som ordföranden biträder.

Över beslut, som fattas å stämman, skall genom allmänningsstyrelsens försorg föras protokoll, som underskrives av ordföranden och minst en å stämman närvarande och därtill utsedd delägare eller ombud för delägare. Senast fjorton dagar efter stämman skall genom styrelsens föranstaltande protokollet hållas tillgängligt för delägarna å plats, som stämman därtill bestämt.

57 §.

Ordinarie allmänningstämman skall hållas en gång om året å tid, som bestämmes i reglementet.

Å sådan stämman skola allmänningstyrelsens förvaltningsberättelse för det förflutna räkenskapsåret jämte därvid fogad redovisning samt revisorernas berättelse för samma år framläggas, och skall å stämman frågan om beviljande av ansvarsfrihet åt styrelsen för den tid förvaltningsberättelsen omfattar företagas till avgörande.

Med nämnda fråga skall dock anstå till fortsatt stämman å viss dag, minst fyra och högst åtta veckor därefter, i fall så påfordras av röstande för ett sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondel av allmänningens hela delaktighetstal. Utöver sagda tid vare uppskov ej medgivet.

Val av allmänningstyrelse och revisorer må företagas endast å ordinarie stämman, dock att fyllnadsval, varom i 41 § sista stycket och 46 § femte stycket stadgas, må äga rum å extra stämman.

58 §.

Allmänningstyrelsen äge, när den finner lämpligt, utlysa extra allmänningstämman.

Revisorerna må, om deras granskning föranleder därtill, skriftligen med angivande av skälet påfordra, att styrelsen skall utlysa extra stämman att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske. Efterkommer styrelsen ej inom en vecka sådan påfordran, äge revisorerna själva utlysa stämman. Äro ej samtliga revisorer ense om stämmas utlysande, gälle den mening, varom de flesta förena sig, eller vid lika röstetal den mening, som biträdes av den av länsstyrelsen utsedde revisorn.

Extra stämman skall ock av styrelsen utlysas, då det för uppgivet ändamål skriftligen påfordras av delägare med sammanlagt delaktighetsbelopp, utgörande minst en tiondel av allmänningens hela delaktighetstal eller den mindre del därav, som må vara bestämd i reglementet.

Länsstyrelsen äge ock, när så finnes nödigt, anmoda allmänningstyrelsen att utlysa extra stämman. Efterkommer allmänningstyrelsen ej inom en vecka sådan anmodan, må länsstyrelsen själv utlysa stämman.

59 §.

Underlåter allmänningstyrelsen att i föreskriven ordning utlysa ordinarie allmänningstämman eller har styrelsen ej senast två veckor efter påfordran, som i 58 § tredje stycket sägs, utlyst stämman att hållas så snart det med iakttagande av föreskriven kallelsetid kan ske, har länsstyrelsen att, på anmälan av delägare, ofördröjligen utlysa stämman.

Om talan mot allmäningsstyrelse och revisorer så ock om klander av delägarestämman och allmäningsstämmas beslut.

60 §.

Varder talan å allmäningsstyrelsens förvaltning under den tid förvaltningsberättelsen omfattar ej anställd inom sex månader från det berättelsen framlades å allmäningsstämma, vare så ansett, som om ansvarsfrihet blivit styrelsen beviljad.

Utan hinder därav, att ansvarsfrihet beviljats, må sådan talan å förvaltningen, som grundas därpå, att styrelseledamot begått brottslig handling, kunna mot honom anställas, där ej ansvarsfriheten uppenbarligen avsett även den handling.

Talan mot revisorerna enligt 48 § må ej anställas, sedan två år förflutit från det revisorernas berättelse framlades å allmäningsstämma, utan så är, att talan grundas därpå, att brottslig handling blivit begången.

61 §.

Menar delägare, att beslut, som fattats å delägare- eller allmäningsstämma, icke tillkommit i behörig ordning eller eljest strider mot lag eller författning eller mot reglementet eller annan föreskrift, som myndighet enligt denna lag meddelat eller fastställt, äge han tala därå genom stämning å allmäningsstyrelsen inom trettio dagar från beslutets dag. Försummas det, vare rätt till talan förlorad. Ändå att talan föres mot beslutet, gånge det i verkställighet, där ej domstolen annorlunda förordnar.

Domstols utslag, varigenom delägare- eller allmäningsstämmas beslut upphävs eller ändrats, gälle jämväl för de delägare, som ej instämt klandertalan.

Om laga domstol.

62 §.

Delägarna i häradsallmänning vare uti de mål, för vilka ej annorlunda genom lag stadgas, lydande under allmän underrätt i den ort, där allmäningsstyrelsen enligt reglementet har sitt säte.

Om vissa till socknar hörande allmänningar.

63 §.

Har häradsallmänning enligt Konungens medgivaude delats mellan socknarna inom häradet under villkor, att varje socken tilldelad allmänningslott ej finge skiftas mellan hemmanen i socknen, skall vad i denna lag är

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

stadgat om häradsallmänning i tillämpliga delar gälla om sådan till socken hörande allmänning.

För varje dylik allmänning skall i den ordning, som i 40 § sägs, uppgöras och fastställas reglemente med bestämmelser rörande allmänningens förvaltning.

Straffbestämmelser.

64 §.

1 mom. Företager eller föranstaltar någon, som i förvaltningen av allmänning lydande under denna lag företräder delägarna, avverkning eller annan åtgärd å allmänningen i strid mot fastställd hushållningsplan eller föreskrift, som skogsvårdsstyrelsen jämlikt denna lag meddelat, straffes med dagsböter.

2 mom. Förbryter sig innehavare av avverknings- eller annan nyttjande- eller servitutsrätt å allmänning, som lyder under denna lag, vid utövningen därav mot fastställd hushållningsplan eller föreskrift, som i 1 mom. omförmäles, vare lag, som där sägs.

Dömes innehavare av dylik rätt enligt detta moment till straff för olovlig avverkning, skall tillika det avverkade virket, där det ligger å skogen kvar, eller, om det är bortfört, fortfarande är i avverkarens besittning, tagas i beslag och dömas förbrutet. Undgår dylikt virke beslag, skall den, som dömes, utgiva ersättning med belopp, motsvarande värdet av samma virke. Har efter avverkningen föreskrift, som överträtts, blivit genom laga kraftvunnet beslut upphävd, förty att densamma icke bort meddelas, må icke virke dömas förbrutet eller ersättning utdömas, som här är sagt.

65 §.

Använder någon, som i förvaltningen av allmänning lydande under denna lag företräder delägarna, avkastning eller annan inkomst från allmänningen uppsåtligen i strid mot lagen eller enligt denna meddelad föreskrift, straffes med dagsböter.

66 §.

Innefattar förseelse, varom i 64 § 1 mom. eller 65 § förmäles, förbrytelse mot allmänna strafflagen, skall gärningen bedömas enligt vad i 4 kap. 1 § strafflagen är för likartat fall stadgat.

67 §.

Allmänne åklagaren och skogsvårdsstyrelsen äge lika behörighet att åtala förseelser, som omförmälas i 64 §, samt att med beslag belägga virke, som kan dömas förbrutet. Sistberörda befogenhet tillkomme jämväl läns-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

jägmästare eller annan skogsvårdsstyrelsens befattningshavare med skoglig utbildning; skolande i sådan ordning verkställt beslag så snart ske kan och senast inom fjorton dagar anmälas hos någon av de åtalsberättigade.

Varder ej inom fyrtiofem dagar, från det beslag skedde, åtal i laga ordning anställt, vare beslaget förfallet, ägande skogsvårdsstyrelsen att, innan åtal anhängiggjorts, häva beslag, som verkställts av någon dess befattningshavare.

68 §.

Virke, som enligt denna lag dömes förbrutet, skall av åklagaren försäljas å offentlig auktion, så kungjord, som om auktion å utmätt lös egendom är stadgat. Begär, innan frågan om virkes förverkande slutligen prövats, virkets ägare, att försäljning skall äga rum, eller finner, på anmälan av åklagare, överexekutor, att fara är för virkets förstörelse eller att kostnaden för dess förvarande skulle bliva större än skäligt är, förordne överexekutor, att virket skall säljas i den ordning nyss sagts; och skall i ty fall virkets ägare, där han är känd och inom riket boende, eller, där han bor utom riket men inom riket har känt ombud, som äger att för honom mottaga stämning och avgiva svaromål, ombudet genom åklagarens försorg bevisligen underrättas om auktionen minst åtta dagar innan den hålles. Anmälan av åklagare, varom här ovan sägs, skall vara åtföljd av fullständig, av två trovärdiga män styrkt förteckning, utvisande virkets mängd och beskaffenhet.

69 §.

Böter, som ådömas enligt 64 §, samt vite, vartill någon fälles enligt 30 §, så ock genom försäljning av förbrutet virke uppkommen behållning och utdömd ersättning för virke, som undgått beslag, tillfalla skogsvårds-kassan.

Böter och vite, vartill någon eljest fälles enligt denna lag, tillfalla kronan.

Försäljes i beslag taget virke, innan det dömts förbrutet, skall, till dess frågan därom blivit slutligen avgjord, försäljningssumman nedsättas i riksbanken på sätt särskilt är stadgat; och skall om sådana medels insättning i bankinrättning vidare gälla vad i 160 § utsökningslagen sägs.

70 §.

Saknas medel till fulla gäldandet av böter eller vite, vartill någon enligt denna lag fälles, skall förvandling ske enligt allmänna strafflagen.

Om fullföljd av talan och om underställning.

71 §.

Över beslut, som skogsvårdsstyrelse enligt denna lag meddelat, må, där beslutet ej enligt bestämmelserna i andra stycket skall underställas Konungens prövning, klagan föras hos Konungen genom besvär, som skola ingivas till jordbruksdepartementet före klockan tolv å trettionde dagen från den dag klaganden erhöll del av beslutet.

Har skogsvårdsstyrelse beträffande fråga, som i 32 § första stycket sägs, fattat beslut i strid mot den särskilde ledamotens mening, skall beslutet underställas Konungens prövning. Vill part hos Konungen yttra sig i ärendet, äge att ingiva påminnelser före klockan tolv å trettionde dagen från den dag beslutet delgavs honom.

Över beslut rörande förordnande av förrättningsman enligt 26 § 3 mom. må klagan föras allenast i sammanhang med fullföljd av talan mot beslut angående fastställelse av hushållningsplan, som upprättats enligt förordnandet.

72 §.

Över beslut, som länsstyrelse enligt denna lag meddelat, föres klagan i den ordning, som i 71 § första stycket sägs.

Övergångsbestämmelser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1934.

Genom denna lag upphävas:

16 kap. byggningsbalken i vad det avser häradsallmänningar;

kap. II av förordningen den 26 januari 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket samt bestämmelserna angående häradsallmänningar i kap. VIII, IX och X av samma förordning, dock med undantag av bestämmelsen i § 71, såvitt den avser ersättning för olovlig avverkning av ek och storverksträd å häradsallmänning;

så ock vad eljest i lag eller författning finnes stadgat stridande mot denna lag.

Med avseende å införandet av nya lagen skall iakttagas:

1) Åger enligt avtal, som träffats före nya lagens ikraftträdande, arrendator av kronan tillhörig jordbruksdomän eller ecklesiastikt löneboställe rätt att tillgodonjuta till domänen eller bostället hörande andel i häradsallmänning, vare arrendatorn berättigad att under den tid avtalet gäller utöva jordägaren tillkommande rösträtt i frågor rörande allmänningen.

2) Finnes ej för allmänning, som i 63 § avses, av domänstyrelsen fast-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ställd hushållningsplan, skall, sedan nya lagen utfärdats, med tillämpning av dess bestämmelser hushållningsplan för allmanningen upprättas samt, där hinder ej möter, fastställas att lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1934. Det åligger skogsvårdsstyrelsen att bereda allmänningsstyrelsen tillfälle att inom av skogsvårdsstyrelsen förelagd tid uppgöra förslag till planen enligt 26 § 2 mom. samt därmed till skogsvårdsstyrelsen inkomma. Har förslag ej avgivits inom den bestämda tiden eller fastställelse å ingivet förslag vägrats eller har frågan om fastställelse ej kunnat slutligen prövas före den 1 januari 1934, vare lag, som i 26 § 3 mom. eller 27 § sägs.

3) Före den 1 januari 1933 skall för varje häradsallmanning och i 63 § avsedd allmanning förslag till reglemente, avfattat enligt bestämmelserna i nya lagen, uppgöras av delägarna samt insändas till länsstyrelsen. Denna åligger att, sedan skogsvårdsstyrelsens yttrande infordrats, med bifogande härav och av eget utlåtande före den 1 april 1933 översända förslaget till jordbruksdepartementet för prövning och fastställelse av **Konungen**.

4) Sedan enligt bestämmelsen under 3) reglemente fastställts för häradsallmanning, har länsstyrelsen att för varje i reglementet angivet distrikt förordna en lämplig person jämte en suppleant för denne att före den 1 oktober 1933 eller, om hinder möter, så snart ske kan, i egenskap av ordförande utlysa och hålla delägarestämman enligt nya lagen för utseende av distriktsombud ävensom av ordförande och vice ordförande i stämman, samtliga för fyra år, räknat från och med den 1 januari 1934. Har i reglementet föreskrivits, att distriktsombud för vissa av de till allmanningen hörande distrikt första gången skola utses för två år, räknat från och med berörda dag, lände dock sådan föreskrift till efterrättelse.

Stämman, som nu sagts, hålles å den ort inom distriktet, som ordföranden bestämmer och i kungörelsen om stämman angiver.

5) Beträffande allmanning, som i nya lagen avses, skall redovisning för allmanningens förvaltning under år 1933 eller, där räkenskapsåret för allmanningen ej sammanfaller med kalenderår, under det räkenskapsår, som löper den 1 januari 1934, avgivas i enlighet med de före sagda dag gällande bestämmelser, och skall i fråga om allmanning, varå förordningen den 26 januari 1894 ägt tillämpning, med avseende å sådan redovisning vad i § 13 av förordningen är stadgat lända till efterrättelse, dock att redovisningen skall hållas delägarna tillhanda vid allmänningsstämma, varom i nya lagen förmäles, samt under trettio dagar efter dylik stämman å tid och ort, som bestämmes av länsstyrelsen och i kungörelsen om stämman angives.

Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i nya lagen, skall denna i stället tillämpas.

B) att de i anledning av förevarande proposition väckta motionerna, i den mån de ej kunna anses besvarade genom utskottets hemställan under A), icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 5 april 1932.

På sammansatta andra lag- och jordbruksutskottets vägnar:

G. SEDERHOLM.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från andra lagutskottet: herrar *Westman, Linder, Magnusson* i Kalmar, *Magnusson* i Skövde, *Hage, Tamm, Granström* och *Skoglund*;

från jordbruksutskottet: herrar *Sederholm, Elof B. Andersson, Fritiof Gustafson, Sköld, Andersson* i Grimbo, *Bengtsson* i Kullen, *Norman* och *Andersson* i Tungelsta.

Reservationer:

vidkommande utskottets hemställan i dess helhet:

av herrar *Linder, Magnusson* i Kalmar, *Hage, Sköld, Norman* och *Andersson* i Tungelsta, vilka anför:

Rörande spørsmålet om äganderätten till häradsallmanningarna hava under tidernas lopp mycket olika uppfattningar gjort sig gällande. Det ligger i sakens natur, att fullständig visshet icke står att vinna i denna fråga. För vår del kunna vi emellertid icke ansluta oss till den i förevarande proposition hävdade meningen, att häradsallmanning bör med äganderätt tillhöra ägarna av den i mantal satta jorden inom häradet. Enligt vårt förmenande torde den uppfattning, som av kammarkollegium uttalats i utlåtande till högsta domstolen den 31 juli 1928, i stället komma sanningen närmast. I detta utlåtande hävdar kammarkollegium, att det får anses fastslaget, att häradsallmanningarna vid medeltidens slut varit tillhöriga de juridiska personer, som häraderna vid denna tid utgjorde. Häradskommunens ställning som juridisk person försvagades emellertid

under tidernas lopp för att så småningom helt utplånas. Dess rätt till häradsallmanningarna har givetvis icke kunnat bibehålla sin egenskap av verklig äganderätt, sedan häraderna upphört att vara juridiska personer. Men formellt har äganderätten förblivit häradskommunens.

Denna uppfattning, som stödes av en mängd omständigheter, leder sålunda till att häradsallmanningarna fortfarande få betraktas såsom offentlig och icke privat egendom. Den kan t. o. m. åberopa sig på förevarande proposition, vari uttalas den meningen, att häradsallmanning ej utgör föremål för de s. k. delägarnas samäganderätt utan tillhör dessa såsom sammanslutna till ett enhetligt rättssubjekt, en särskild juridisk person. I anslutning till denna uppfattning skola enligt det i propositionen upptagna förslaget sålunda de s. k. delägarna organiseras till ett slags kommun. Äganderätt till häradsallmanning i vanlig bemärkelse tilläggas följaktligen icke ägarna av i mantal satt jord enligt propositionen. Anordningen innebär allenast, att vissa enskilda jordägare genom lagstiftning tillförbindas att vara delägare i det halvoffentliga företaget, som har till uppgift att förvalta häradsallmanningen.

Propositionens förslag, som alltså innebär, att vissa jordägare skola tillerkännas privat äganderätt till häradsallmanningarna men också att dessa delägare endast erhålla äganderätten genom medlemskap av en viss juridisk person, synes oss icke blott utgöra en kränkning av det allmännas rätt utan torde dessutom leda till en olämplig lösning av frågan om förvaltningen av nämnda allmänningar. Några praktiska skäl, varför just ägarna av i mantal satt jord inom häradet skulle tilläggas äganderätt till häradsallmanningarna, föreligga icke. Det är långt ifrån regel, att delägarna erhålla sitt husbehovsvirke från nämnda allmänningar. De flesta delägare erhålla därjämte så liten utdelning därifrån, att densamma för dem saknar all betydelse. Härtill kommer, att den föreslagna anordningen även för Kungl. Maj:t syntes så pass otidsenlig, att tillskapande av nya häradsallmänningar enligt propositionen ej må äga rum.

Enligt vår mening skulle det mera stå i överensstämmelse med rättvisa samt vara mera ändamålsenligt, att häradsallmanningarna fortfarande finge bestå såsom offentlig egendom. Enär häradskommunerna icke längre existera och anledning saknas att påkalla deras återupprättande, hålla vi före, att äganderätten bör övergå på de borgerliga primärkommunerna inom häradet, städer och köpingar dock uteslutna. Kommunerna skulle även, sammanslutna till kommunalförbund, kunna ombesörja förvaltningen av häradsallmanningen. Komme till äventyrs fall att uppstå, då kommunerna icke skulle önska övertaga nämnda äganderätt, torde denna kunna övergå på staten.

På grund av vad vi sålunda anfört, komma vi att här nedan hemställa om avslag på förevarande proposition samt om upprättande av nytt förslag i överensstämmelse med vad ovan anförts.

Givetvis kunna vi icke bortse ifrån att ägarna av i mantal satt jord

inom häradet hava på grund av stadgandena i 1866 års skogsordning samt i förordningen den 21 juni 1894 angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket haft anledning att räkna med avkastningen från häradssallmanningen. Ett överförande till kommunerna, eventuellt kronan, av äganderätten till nämnda allmänningar kan följaktligen för dem komma att te sig såsom en rättskränkning. Vi finna därför skäl föreligga för att i samband med upprättande av nytt förslag i ämnet även överväges, huruvida icke ersättning bör utgå till ägarna av i mantal satt jord för utebliven utdelning från häradssallmanning.

På grund av vad vi sålunda anfört hemställa vi,

att riksdagen måtte besluta,

1) att med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 10 hos Kungl. Maj:t hemställa om utarbetande av nytt förslag till lag om häradssallmänningar, varvid här ovan anförda synpunkter torde böra beaktas; samt

2) att motionerna I: 273, I: 274, II: 398 samt II: 399, i den mån de icke kunna anses besvarade med vad ovan under 1) yrkats, icke måtte föranleda någon riksdagens vidare åtgärd.

vidkommande förslaget till lag om häradssallmänningar:

vid 34 §

av herrar *Linder, Magnusson* i Kalmar, *Hage, Sköld, Norman* och *Andersson* i Tungelsta, vilka anfört:

Enligt förevarande proposition skulle häradssallmannings ordinarie avkastning kunna användas allenast till bestridande av vissa kostnader för allmanningen eller till främjande av vissa för delägarna samfällt nyttiga ändamål eller till utdelning åt delägarna. Enär i fråga om åtskilliga häradssallmänningar det belopp, som kan komma att utdelas till varje delägare, för de flesta av dessa torde bliva skäligen ringa, lärer fall kunna inträffa, då delägarna skulle önska, att av allmanningens avkastning använda vissa belopp till allmännyttiga ändamål, såsom till anslag åt kommunerna inom häradet eller för främjande av jordbruk eller skogsvård likaledes inom häradet. Under sådana omständigheter synes det icke lämpligt att giva nu ifrågavarande paragraf en så snäv avfattning, som den fått enligt propositionen.

Vi hemställa därför,

att riksdagen ville, för det fall vårt ovan framställda yrkande om avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 10 icke vinner riksdagens bifall, med anledning av

motionen I:274 besluta, att 34 § i lagen om häradsallmänningar skall erhålla följande lydelse:

34 §.

1 mom. Häradsallmänningens ordinarie avkastning skall i första rummet användas till gäldande av kostnader, som äro nödiga för allmänningens behöriga vård och förvaltning, däri inbegripet kostnader för upprättande eller ändring av hushållningsplan. Därefter må sådan avkastning användas till bestridande av utgifter, som, utan att vara av nyssangiven beskaffenhet, dock äro ägnade att befrämja en god hushållning med allmänningen, eller till inköp av mark för allmänningens utvidgning *eller till främjande av jordbruk eller skogsvård inom de kommuner, där fastigheter äro belägna, med vilka rätt till delaktighet i allmänningen är förenad,* eller till utdelning åt allmänningens samtliga delägare efter deras delaktighet i allmänningen *eller ock fördelas mellan sagda kommuner i förhållande till det delaktighetstal, som beträffande varje kommun sammanlagt tillkommer de inom denna belägna fastigheterna av nyssangiven beskaffenhet.*

För ändamål, som i första stycket sägs, må fondering av ordinarie avkastning äga rum, där denna ej erfordras för gäldande av nödiga kostnader för allmänningens behöriga vård och förvaltning.

2 mom. Extra avkastning från häradsallmänning skall användas eller fonderas för verkställande av sådana grundförbättringar å allmänningen, som äro ägnade att öka skogsproduktionen å denna, eller för inköp av mark för allmänningens utvidgning eller för annat dylikt ändamål. På framställning av allmänningsstyrelsen äge dock länsstyrelsen efter hörande av skogsvårdsstyrelsen medgiva, att dylik avkastning må användas eller fonderas för utdelning till samtliga delägare efter deras delaktighet i allmänningen, där detta finnes nödigt för beredande åt delägarna av en i möjligaste mån jämn inkomst från allmänningen.